Գրադարան

30 ՕԳՈՍՏՈՍ 2007 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 156 (3808)

Ազգ
Azg

Գերի վերցված իրանցիները ազատ արձակվեցին

Ինչպես հաղորդում է Բի-Բի-Սի-ն, Բաղդադում ամերիկացիներն ազատել են նախօրյակին կալանված յոթ իրանցիներին: Երեքշաբթի երեկոյան ամերիկացի զինծառայողները ներխուժել էին Բաղդադի «Իշտար Շերատոն» հյուրանոց եւ այնտեղ կալանել տասը մարդու: Նրանց թվում էին իրանցի մի դիվանագետ եւ Իրանի էներգետիկայի նախարարության պատվիրակության վեց անդամներ:

Նոր նախագահի առաջին հրամանը

Թուրքիայի նոր նախագահ Աբդուլլահ Գյուլը իր առաջին հրամանով հաստատել է վարչապետ Էրդողանի նոր կառավարության կազմը: Նոր կառավարության մեջ կա 24 նախարար, այդ թվում երեք փոխվարչապետ: Արտաքին գործերի նախարարի պաշտոնը այսուհետեւ զբաղեցնելու է Ալի Բաբաջանը, որը Եվրոմիության հետ բանակցություններում Թուրքիայի ներկայացուցիչն էր: Հաղորդվում է, որ վերջինս կշարունակի պահպանել նաեւ այդ պաշտոնը:

Ի՞նչ արժե երեխային դպրոց ուղարկելու «հայկական արարողությունը»

Համազգեստ կրել-չկրելու հոգսն էլ մյուս կողմից

ԳՈՀԱՐ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

Հանրապետության տոնավաճառները, գրենական պիտույքների, պայուսակների վաճառքի կետերն ու խանութներն այս օրերին արտասովոր բազմամարդ են: Սեպտեմբերյան շրջանն իր հոգսերով բախել է դպրոցական ունեցող բոլոր հայ ընտանիքների դռները: Ծնողները նստել-հաշվել են, թե մեկ երեխային դպրոց ուղարկելու համար որքան գումար է հարկավոր եւ հավանաբար դժվարությունների առաջ են կանգնել: Գրքերի, տետրերի, գրենական պիտույքների կողքին դեռ կա նաեւ հագուստի դժվարությունը:

Մինչեւ երրորդ դասարանի երեխաներին, մեր ուսումնասիրությամբ, դպրոց կարելի է ուղարկել մոտ 25 հազար դրամ գումար ծախսելով: Միջին եւ ավագ դպրոցի աշակերտների համար այդ գումարը կրկնակի կարող է լինել, ոմանց դեպքում էլ մի քանի անգամ ավելի՝ արդեն ըստ հնարավորությունների: Բայց նույնիսկ այդ 25 հազար դրամը մեր երկրի քաղաքացիների համար բավական պատկառելի գումար է՝ հատկապես եթե հաշվի առնենք, որ մեկ ընտանիքում կարող են լինել մի քանի դպրոցականներ:

Դպրոցական պայուսակների գներն այս օրերին տատանվում են 2500-ից մինչեւ յոթ կամ ութ հազար դրամի սահմաններում: Գրենական պիտույքներն էլ բավական գումար արժեն՝ հատկապես երբ մի առարկայի համար պետք է մի քանի տետր գնել: 12 թերթանոց տետրերն արժեն մինչեւ 50 դրամ, 40 թերթանի տետրերը՝ 80 կամ 100, մի քիչ ավելի ստվարները՝ 200, 300, մինչեւ անգամ 6 եւ 7 հարյուր դրամ: Օրագրերն արժեն 250-ից մինչեւ 1200 դրամ:

Տես էջ 2

НОР МАНРАМАСНЕР

ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆԵՐ

Ինչպես է սպանվել Լոռու մարզի դատախազը

Դատախազությանը մոտ կանգնած աղբյուրներից «Ազգին» որոշ տեղեկություններ հայտնի դարձան Լոռու մարզի դատախազ Ալբերտ Ղազարյանի սպանության մանրամասների վերաբերյալ: Ըստ այդ տեղեկությունների, կեսգիշերից հետո Ալբերտ Ղազարյանը դուրս է եկել դատախազության շենքից՝ մարզի ոստիկանության քննչական վարչության պետի եւ «Գոճո» մականունով անձնավորության հետ եւ ոտքով շարժվել դեպի տուն: Քննչական վարչության պետը որոշ տարածություն միասին անցնելուց հետո բաժանվել է Ալբերտ Ղազարյանից եւ «Գոճոյից»: Վերջիններս շարունակել են ճանապարհը միմյանց հարեւանությամբ գտնվող Ալբերտ Ղազարյանի եւ նրա խնամու տների ուղղությամբ, որոնք գտնվում են դատախազության ճանապարհը հատող երկրորդ խաչմերուկից դեպի աջ ընկած հատվածում: Երբ նրանք մոտեցել են Ալբերտ Ղազարյանի տանը, հնչել է առաջին կրակոցը, որը ծակել անցել է դատախազի պարանոցը: Այնուամենայնիվ, նա փորձել է փախչել, բայց արդեն թիկունքից եւս երեք կրակոց է արձակվել կրծքավանդակի աջ եւ ձախ կողմերի, ապա՝ որովայնի վրա: Առաջին կրակոցից հետո «Գոճոն» սկսել է փախչելով գոռալ. «Կրակեցին, կրակեցին»: Կրակոցները լսել եւ տնից դուրս են եկել նաեւ Ալբերտ Ղազարյանի տղան եւ խնամին, ինչպես նաեւ փոքր-ինչ հեռվում գտնվող եկեղեցու հարեւանությամբ բնակվող մի ոստիկան: Սակայն մինչ նրանց դեպքի վայր հասնելը, բնականաբար, մարդասպանն այնտեղ չի եղել: Դատախազի համար մահացու է եղել արդեն իսկ առաջին կրակոցը:

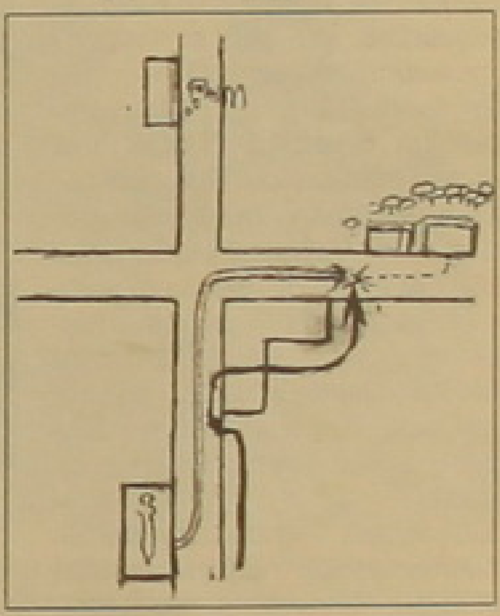

Դեպքի հետաքննական գծանկարը

Մարդասպանը Ալբերտ Ղազարյանին հետեւել եւ նրա տանն է մոտեցել այլ՝ փոքր ու չլուսավորված փողոցով եւ այնտեղով էլ փախել է: Նա կրակել է մոտ 4 մետր հեռավորությունից: Այն, որ դա եղել է պրոֆեսիոնալ մարդասպան, վկայում է ոչ միայն սառնասրտորեն կատարած հանցագործությունը, այլ որ նրա արձակած բոլոր փամփուշտները հստակ ուղղված են եղել մարմնի կենսական հատվածների, եւ բոլորը դիպել են այդ հատվածներին: Ընդ որում, առաջինին հաջորդող երեք կրակոցները դիպել են շարժվող թիրախին՝ փախչելու փորձ կատարած դատախազին:

Նշանակվել է Լոռու մարզի դատախազի ժամանակավոր պաշտոնակատար

Հայտնի դարձավ նաեւ, որ ՀՀ գլխավոր դատախազի հրամանով Լոռու մարզի դատախազի ժամանակավոր պաշտոնակատար է նշանակվել հատուկ կարեւորության գործերով քննիչ Կարեն Շահբազյանը: Նա էլ գլխավորում է Ալբերտ Ղազարյանի սպանության գործը քննող աշխատանքային խումբը:

Ա. Մ.

Հայկական հարցի աջակիցներն ավելանում են

Ամերիկյան «Բոստոն գլոբ» թերթի թղթակից Քեյթ Օ'Բրեյնը անդրադառնալով Հայոց ցեղասպանության խնդրին նշում է, որ չճանաչված այդ խնդրի աջակիցների թիվը վերջին տասնամյակում ավելացել է: Ըստ նրա դրա պատճառը նաեւ վերջին տարիներին Ռուանդայում, Բալկաններում եւ Դարֆուրում տեղի ունեցած ցեղասպանություններն էին, ինչն ապացուցեց, որ այդ թեման մինչ օրս արդիական է: Հեղինակը նշում է, որ այսօր Կոնգրեսում Հայկական հարցի աջակիցները 227 են, ինչը հուշում է, որ հայերը առավել քան երբեւէ մոտ են հարցի ճանաչմանը ԱՄՆ-ի օրենսդիր մարմնում:

Չախողում

Երեկ տարածած հաղորդագրության մեջ ԱԳՆ խոսնակ Վլադիմիր Կարապետյանը պատասխանելով Արմենպրեսի հարցին նշել է, որ «Հայաստանը մեծապես կարեւորում է հուշարձանների պահպանման վիճակի գնահատման առաքելության այցը տարածաշրջան եւ մասնավորապես Նախիջեւան»: Ըստ Կարապետյանի, Հայաստանը եւ Լեռնային Ղարաբաղը տվել էին իրենց համաձայնությունը Օ'Հարայի գլխավորությամբ պատվիրակության այցին տարածաշրջան: Սակայն «Ադրբեջանական կողմի ապակառուցողական կեցվածքի պատճառով, որի նպատակն է քողարկել Նախիջեւանում իրականացված հայկական հուշարձանների բնաջնջումը, պատվիրակության այցը չեղյալ է հայտարարվել», նշում է Վլադիմիր Կարապետյանը:

Նոր գրասենյակ Փասադենայում

Ամերիկայի հայկական համագումարից հաղորդում են, որ Փասադենայում (Կալիֆոռնիա), բացվել է այդ կառույցի նոր գրասենյակը: Նշվում է, որ նոր գրասենյակը բացվել է քաղաքի պատմական կենտրոնում: Բացման արարողությանը մասնակցել են Լոս Անջելեսում Հայաստանի գլխավոր հյուպատոս Արմեն Լիլոյանը եւ կոնգրեսմեններ Ադամ Շիֆի եւ Բրեդ Շերմանի ներկայացուցիչները:

Նոր արգելք խոզերի ժանտախտի դեմ

Ռուսաստանը արգելել է Հայաստանից անասնապահական արտադրանքի ներկրումը, ինչպես նաեւ երրորդ երկրներից դրա տարանցումը մեր երկրի տարածքով Ռուսաստան: Բացի այդ, ժամանակավորապես սահմանափակվել է Հայաստանից բուսական արտադրանքի ներկրումը: Հիշեցնենք, որ նման արգելքի պատճառն, այսպես կոչված, աֆրիկյան ժանտախտն է, որի տարածումը հաստատվել է Հայաստանի մի քանի մարզերում: Այս հիվանդությունն առաջին անգամ հայտնաբերվել է Հարավային Աֆրիկայում 1903-ին եւ տարածվում է հիմնականում տնային եւ վայրենի խոզերի շրջանում:

Ով է մեղավոր

Ռուս գործարար Անդրեյ Լուգովոյը, որը բրիտանական հատուկ ծառայությունների կողմից մեղադրվում է Ալեքսանդր Լիտվինենկոյի սպանության մեջ, հայտարարել է, որ չի պատրաստվում մեկնել Մեծ Բրիտանիա, քանի որ չի հավատում այդ երկրի իրավապահների անկողմնակալությանը: Ըստ նրա, սպանության մեջ ներքաշված են բրիտանական հատուկ ծառայությունները: Այդ գործով մեկ այլ կասկածյալ՝ Դմիտրի Կովտունը իր հերթին հայտարարել է, որ նույնպես չի հավատում այդ գործում բրիտանացիների չեզոքությանը, կարծիք հայտնելով, որ հարցը քաղաքականացված է:

Հանցագործություն Ինգուշիայում

Երեկ երեկոյան անհայտ հանցագործները Նազրան քաղաքում կրակ են բացել սահմանապահների պարեկային մեքենայի վրա: Ըստ նախնական տվյալների, զոհվել է 2 զինվորական:

Հերթական ողբերգությունը Պաղեստինում

ՌԻԱ-Նովոստին հաղորդում է, որ Գազայի հատվածում իսրայելական տանկերը կրակ են բացել պաղեստինցիների վրա: Ըստ նախնական տվյալների, զոհվել է պաղեստինցի 2 երեխա, երրորդի՝ 10 տարեկան մի աղջնակի վիճակը ծանր է: Նմանատիպ մի դեպք տեղի էր ունեցել անցած շաբաթ, երբ իսրայելական կրակահերթին զոհ էր գնացել պաղեստինցի 2 երեխա:

Թուրքիայի նախագահի պաշտոնում Գյուլի ընտրությունը լայն արձագանք է գտել աշխարհում

Դա մեծ ոգեւորություն է առաջացրել Արաբական լիգայում, ենթադրաբար նաեւ՝ իսլամական աշխարհում

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Օգոստոսի 28-ին Թուրքիայի ազգային մեծ ժողովը՝ Մեջլիսը նախագահական ընտրությունների երրորդ փուլի քվեարկության արդյունքներով վարչապետ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանի իսլամամետ «Արդարություն եւ բարգավաճում» կուսակցության թեկնածու Աբդուլլահ Գյուլին, որն ստացել էր 339 պատգամավորի քվեն, ընտրեց Թուրքիայի 11-րդ նախագահ: Նրա ընտրությունն Էրդողանի կուսակցության հերթական հաղթանակն էր դեռեւս երկրում Քեմալ Աթաթուրքի օրոք ձեւավորված առանձնաշնորհյալ ընտրախավի նկատմամբ, որը բարձրաստիճան զինվորականության եւ բյուրոկրատիայի միջոցով մշտապես վերահսկում էր Թուրքիայի օրենսդիր եւ գործադիր իշխանությունների գործունեությունը, իրավական դաշտը եւ կրթական համակարգը:

Նախագահի պաշտոնում Գյուլի ընտրությունը ոչ այլ ինչ է, քան հուլիսի 22-ի խորհրդարանական ընտրություններում «Արդարություն եւ բարգավաճում» կուսակցության համոզիչ հաղթանակի տրամաբանական շարունակությունը: Թեեւ նախագահի լիազորությունների փոխանցումը նշանակված էր երեկ, սակայն նախկին նախագահ Ահմեդ Նեջդեթ Սեզերի համառ պահանջներով կատարվել է քվեարկության օրը, եւ նա թույլ չի տվել, որ 10 րոպե տեւած այս արարողությունը լուսաբանվի զանգվածային լրատվամիջոցներում:

Ինչ վերաբերում է զորահրամանատարներին, ապա նրանք էլ գլխավոր շտաբի պետի գլխավորությամբ հրաժարվել են մասնակցել Գյուլի երդման արարողությանը, որն աննախադեպ է երկրի պատմության մեջ:

Տես էջ 8

ՕԵԿ-ում շատ բան դեռ հստակ չէ, բայց որ իրենց ամենաթեկնածուն Արթուր Բաղդասարյանն է, հաստատ է

Մ. Շահգելդյանը բացառում է իշխանության հետ համագործակցությունը

«Ուրբաթ» ակումբում երեկ հյուրընկալված «Օրինաց երկիր» կուսակցության (ՕԵԿ) փոխնախագահ Մհեր Շահգելդյանից լրագրողները թեեւ շատ հարցերի պատասխաններ էին ակնկալում, բայց այդուհանդերձ, ինչպես եւ ամբողջ քաղաքական դաշտը, ՕԵԿ-ը եւս դեռ մտորումների եւ բանակցությունների շրջանում է: Եթե շատ հարցերի պատասխաններ դեռ ենթադրությունների եւ կանխատեսումների մակարդակում էին, ապա ՕԵԿ-ի մարտական վիճակում լինելու հարցը հստակ էր այնպես, ինչպես որ ՕԵԿ-ի՝ մասնավորապես Մհեր Շահգելդյանի համար նախագահական ընտրությունների ամենաթեկնածուն Արթուր Բաղդասարյանն է:

Նախօրեին «Ժառանգություն» կուսակցությունը հանդես էր եկել Լեռնային Ղարաբաղի անկախության ճանաչման վերաբերյալ օրենսդրական նախաձեռնությամբ, որը չի պատրաստվում պաշտպանել խորհրդարանական երկրորդ ընդդիմադիր կուսակցությունը: ՕԵԿ փոխնախագահ Մհեր Շահգելդյանը հայտարարեց, որ իրենք չեն պաշտպանելու Րաֆֆի Հովհաննիսյանի նախաձեռնությունը, քանի որ խնդրի լուծումը բանակցային գործընթացի շրջանակներում է, եւ Ղարաբաղի հարցը պետք է լուծվի այդ տեսանկյունից: Կուսակցության փոխնախագահն իհարկե չբացառեց ԼՂՀ խնդրի լուծման համար նորարարական մոտեցումների կիրառման անհրաժեշտությունը:

Անդրադառնալով մեծելիցյան հանդիպումներին՝ Մհեր Շահգելդյանն ընդգծեց, որ խորհրդակցություններն ու նախագահական ընտրություններից առաջ կազմակերպվող այդ հանդիպումներն իրենք կարեւորում են եւ փորձում են համաձայնության գալ գաղափարների եւ սկզբունքների հարցերում: ՕԵԿ փոխնախագահը շեշտեց, որ իրենք միշտ էլ պաշտպանել են միասնական թեկնածուի գաղափարը, բայց միեւնույն ժամանակ չի բացառվում, որ մարտավարական տեսանկյունից ընդդիմությունը ոչ թե մեկ, այլ մի քանի թեկնածու ունենա: «Հասարակությունն ունի միասնական թեկնածուի ակնկալիք, բայց միաժամանակ տակտիկական տեսանկյունից հնարավոր է, որ չլինի մեկ միասնական թեկնածու, այլ լինի երկու, երեք բեւեռ: Երկու թեկնածուի առաջադրման խոսակցություն կա նաեւ իշխանական թեւում», ասաց Մհեր Շահգելդյանը՝ միաժամանակ կարեւորելով ընտրությունների երկրորդ փուլի դեպքում միավորվելու եւ մեկ միասնական թեկնածուով հանդես գալու հարցը:

Հարցին, թե պայմանների կամ հանգամանքների փոփոխման դեպքում ՕԵԿ-ը կհամագործակցի՞ իշխանությունների հետ, Մհեր Շահգելդյանը շեշտեց, որ իրենց կուսակցությունը ընդդիմության դաշտում պայքարող ուժ է եւ իշխանության հետ չի համագործակցի: Մհեր Շահգելդյանը տեղեկացրեց, որ ՕԵԿ համագումարը հավանաբար կլինի հոկտեմբերի կեսերին կամ վերջում: Ինչ վերաբերում է քաղաքական կյանքի ակտիվացմանը, ապա ՕԵԿ փոխնախագահը դա ակնկալում է նոյեմբեր ամսից:

«**Ազգի**» հարցին, թե ինչպիսին է ՕԵԿ դիրքորոշումը նախագահական ընտրություններում Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի առաջադրվել-չառաջադրվելու վերաբերյալ, ՕԵԿ փոխնախագահը պատասխանեց, որ Հայաստանի առաջին նախագահի հնարավոր առաջադրման խնդիրն ավելի շատ վերաբերում է այն կուսակցություններին եւ քաղաքական ուժերին, ովքեր խոսում են այդ մասին: Մհեր Շահգելդյանը նշեց, որ դեռեւս չկա Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի առաջադրման մասին պաշտոնական հայտարարություն, իրենք չեն կարող որեւէ դիրքորոշում ունենալ այդ հարցի վերաբերյալ: Ակումբի հյուրը խոստացավ իրենց կուսակցության դիրքորոշումն արտահայտել միայն Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի առաջադրման պաշտոնական հայտարարությունից հետո:

Տասը տարի առաջ՝ օգոստոսի 29-ին կնքվել է հայ-ռուսական մեծ պայմանագիրը: Լրագրողների հետաքրքրությանը, թե ըստ ՕԵԿ-ի, ինչպիսին են հայ-ռուսական հարաբերությունները, Մհեր Շահգելդյանը պատասխանեց, որ հայ-ռուսական հարաբերությունները զարգանում են ավելի դինամիկ, բայց ակնկալելի է այդ հարաբերությունների տնտեսական հատվածի ակտիվացումը:

Մհեր Շահգելդյանի ասուլիսից հետո մեկ անգամ էլ պարզ դարձավ, որ մեծ հաշվով այս պահին մեր երկրի որեւէ կուսակցություն որեւէ հստակ անելիք չունի: Բոլորը բանակցում են, պարզում շահերի բախման հնարավորություններն ու հաշվարկում սպասելիքները: Առերես մահացած քաղաքական կյանքը կուսակցությունների եւ քաղաքական ուժերի ներսում բավական եռուն է, իսկ թե արդյունավետ կլինի արդյոք ելքը, ժամանակը ցույց կտա:

ԳՈՀԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

«Որրանին» նվիրաբերվեց 40.000 դոլար

Յոթ տարի առաջ Երեւանում հիմնադրվեց անօթեւան, թափառաշրջիկ երեխաների ու խնամքի կարիք ունեցող ծերերի աջակցության «Որրան» կենտրոնը: Այժմ կենտրոնի աջակցությունների թիվը անցնում է մի քանի հարյուրից: Օրական 76 երեխա, դասերից հետո 4-6 ժամ գտնվելով «Որրանում», ստանում է տաք սնունդ 48 անօգնական ծերերի հետ: Երեխաները դպրոցում տված բոլոր հանձնարարությունները կատարում են հենց կենտրոնում, որտեղ նաեւ հմտանում են մի քանի արհեստներ ձեռք բերելով (փայտամշակում, ձեռագործ եւ այլն): Կենտրոնից աջակցություն են ստանում նաեւ անապահով ընտանիքները, ցուցաբերվում է նաեւ անվճար ատամնաբուժական ծառայություն:

Ավանդույթի համաձայն, արդեն երրորդ տարին «Արմենիա-Մարիոթ» հյուրանոցում անց է կացվում «Որրանի» բարեգործական մեկամսյա միջոցառումը: «**Ազգը**» զրուցեց «Որրանի» հիմնադիր տնօրեն **Արմինե Հովհաննիսյանի** հետ, թե այս տարվա միջոցառումները ինչո՞վ էին տարբերվում նախորդներից եւ որքա՞ն գումար է հանգանակվել:

- Եթե համեմատելու լինենք նախորդ երկու տարիների բարեգործական մեկամսյակի հետ, ապա տարեցտարի ծրագիրը ընդլայնվում է, ու «Որրանի» սաների ձեռքի աշխատանքները ավելի հետաքրքրական ձեւով են ներկայացվել այս անգամ եւ ծրագրում ընդգրկել էինք երկու փոքր փառատոներ, որի ընթացքում մեր սաները ոչ միայն երգեցին, պարեցին, այլ նաեւ իրենց ձեռքի աշխատանքները ներկայացրին վաճառքի, որից գոյացած հասույթը գնում է «Որրանի» աշխատանքները ֆինանսավորելուն:

- Որքա՞ն գումար հանգանակվեց մեկամսյակի ընթացքում:

- Այս տարի 40 հազար ԱՄՆ դոլար հավաքվեց, որից 32 հազարը հանգանակվեց բարեգործական ճաշկերույթի եւ աճուրդի ընթացքում: Աճուրդին ներկայացված 10 իրերը նվիրատվություն էին անհատներից: Երիտասարդ նկարչուհի Արեւիկ Պետրոսյանի «Սիրո ծառ» կտավը, որը գնահատվել էր 1.500 ԱՄՆ դոլար, վաճառվեց 15.000 դոլարին համարժեք դրամով, գնեցին տեր եւ տիկին Ռալֆ եւ Արմիկ Յիրիկյանները: Ի դեպ, Արեւիկ Պետրոսյանն արդեն 3-րդ անգամ սիրահոժար կտավ է նվիրաբերում «Որրանին»:

- Որքա՞ն է «Որրանի» տարեկան բյուջեն:

- 200.000 ԱՄՆ դոլար է, որի մեծ մասը գալիս է արտերկրից դոլարի ձեւով եւ այս դոլար-դրամ տատանումը մեզ մեծ խնդիրների առաջ է կանգնեցրել: Իսկ հանգանակված 40.000 դոլարը, որը մեր տարեկան բյուջեի 20 տոկոսն է կազմում, այս պարագայում մեզ համար մեծ օգնություն էր:

- Կառավարությունից աջակցություն ստանո՞ւմ եք, դիմե՞լ եք երբեւէ:

- Չենք դիմել, սակայն տարեկան մեկ անգամ ներկայացնում ենք մեր ծրագիրը, մեզ ազատում են պետական տուրքերից, որը մեծ օգնություն է:

Մեր նպատակն է փողոցից կտրել երեխաներին եւ նրանց որեւէ արհեստ ուսուցանելուց հետո հնարավորություն ենք ստեղծում մուրալու փոխարեն վաստակել իրենց քրտինքով:

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Ի՞նչ արժե երեխային դպրոց ուղարկելու «հայկական արարողությունը»

1-ին էջից

Գրիչների գներն էլ 50 դրամից մինչեւ 2,3 հարյուր դրամի սահմաններում են: Յուրաքանչյուր երեխայի համար կարելի է 1000-ական դրամ էլ հատկացնել քանոնի, ռետինի, մատիտի եւ տետրերի կազմերի համար: Գրենական պիտույքներից բացի պետք է ձեռք բերել նաեւ գրքեր, ինչը վարձակալության սկզբունքով դպրոցներն են տրամադրում: Դեռ սեպտեմբերի 1-ը չեկած աշակերտներն արդեն եղել են դպրոցներում եւ վերցրել գրքերը՝ դրանց վարձակալության համար վճարելով մինչեւ 5-6 հազար դրամ:

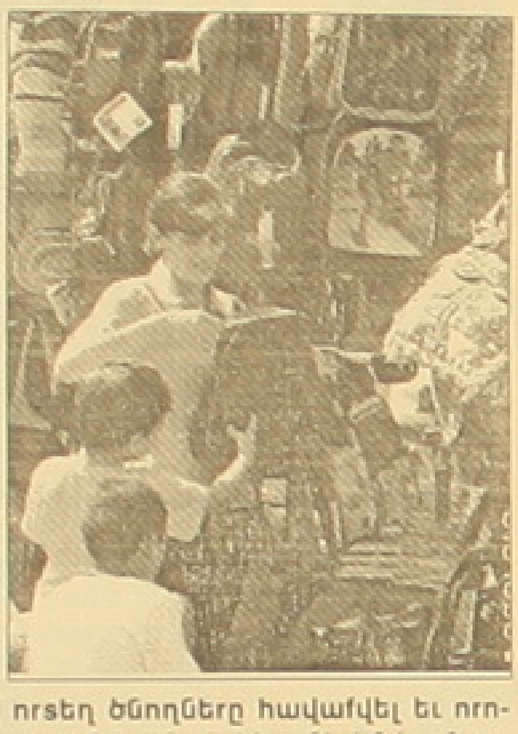

Ի դեպ, այս շրջանում առաջարկվող տետրերը կրկին չեն տարբերվում նախորդ տարիների անորակ թուրքական տետրերից: Անորակ են ոչ միայն տետրերի թղթերը, որոնց վրա այնպիսի անհասկանալի նյութ է լցված, որ անգամ թանաքով գրիչներով դժվար է գրելը, այլեւ անճոռնի են տետրերի կազմերը: Այս անգամ էլ վաճառքում քիչ չեն միջազգային հռչակավոր մարմնավաճառներին պատկերող կազմերով տետրերը: Դրանց քանակը մի քիչ քչացել է՝ փոխարինվելով բնության կամ կենդանիների պատկերներով, բայց այդուհանդերձ կիսամերկ դերասանուհիների ու երգչուհիների պատկերներով տետրերը դեռ «նորաձեւ» են: Սակայն այս տարի մի լավ նորամուծություն կա տետրերի հարցում: «Սկարլետ» ընկերությունը վաճառքի է հանել հայկական ճարտարապետության դրվագներով, հայկական թեւավոր խոսքերով, գրականությունից մեջբերումներով տետրեր: Ընդ որում, որոշ տետրեր՝ առարկային համապատասխան, անգամ տարբերակումներ ունեն: Հայ գրականության համար նախատեսված տետրի պատկերները գրականության բնագավառից են, երկրաչափության կամ մաթեմատիկայի համար նախատեսվածները՝ համապատասխան պատկերներով: Իսկ «Լուսաբաց» հրատարակչությունն էլ որոշել էր տպագրել՝ կրկին հայկական մշակույթին առնչվող դրվագներով: Ընդ որում, հայկական տպագրության վերը նշված երկու արտադրատեսակներն էլ բավական մատչելի էին:

Հագուստների եւ կոշիկի գումարը եւս ծնողների համար լուրջ գլխացավանք է: Մինչեւ երրորդ դասարանի փոքրիկների կիսաշրջազգեստներն արժեն 4-5 հազար դրամ, 3.5 հազար դրամից մինչեւ 5 հազար էլ արժեն վերնաշապիկները: Նույն տարիքի տղաների համար կոստյումն ու տաբատը կարելի է ձեռք բերել 7-8 հազար դրամով: Այս գները եղածների մեջ ամենամիջիններն են, եւ անշուշտ մի քիչ ավելի ճոխ հագուստներն ավելի թանկ արժեն: Կոշիկների գները եւս մինչեւ 7 կամ 8 հազարի սահմաններում են:

Բարձր դասարանցիների համար հագուստի եւ կոշիկի գներն ավելի թանկ են: Օրինակ, լավ սպիտակ վերնաշապիկների գները սկսվում են 8 հազար դրամից, կիսաշրջազգեստների գները եւս այդ սահմաններում են: Բարձր դասարանի տղաների կոստյումն ու տաբատը կարելի է ձեռք բերել սկսած 12 հազար դրամից: Կոշիկների միջին գները եւս 8-12 կամ 15 հազար դրամի շրջանակներում են:

Անհրաժե՞շտ է համազգեստը

Այս օրերին բուռն քննարկվում է համազգեստով դպրոց հաճախել-չհաճախելու հարցը: Ինչպես արդեն հայտնի է, քաղաքապետարանը նման պարտադրանք որեւէ դպրոցին չի ներկայացրել: Քաղաքապետարանի կրթության վարչության պետ **Օնիկ Վաքյանից** փորձեցինք պարզել, թե որ դպրոցներում են համազգեստ կրում: «Այդպիսի դպրոց չկա, որտեղ բոլորը համազգեստ կրեն, բայց կան առանձին դասարաններ, որտեղ ծնողները հավաքվել եւ որոշել են իրենց երեխաներին համազգեստ հագցնել: Քաղաքապետարանի կողմից նման պարտադրանք չկա եւ համազգեստ կրել-չկրելու հարցը կարող են դասարանները, դպրոցները որոշել. այդ հարցը բացառապես պետք է ծնողական համայնքը որոշի: Չկա նման բան, որ դպրոցների տնօրենությունը բոլորից պահանջի համազգեստ հագնել: Այլ բան, որ թե՛ դպրոցի ղեկավարությունը եւ թե՛ ծնողները իրենց երեխաներից պետք է պահանջեն աշակերտական տեսքով դպրոց գնալ», «**Ազգին**» ասաց Օնիկ Վաքյանը: Քաղաքապետարանի կրթության վարչության պետն ընդգծեց, որ իրենք չեն կարող համազգեստի պարտադրանքով ծնողներին դժվարությունների առաջ կանգնեցնել, հատկապես որ գրքերի վարձակալությունն արդեն իսկ ծնողների շրջանում դժգոհություն է առաջացնում:

Մեզ հետ զրուցած ծնողների մեծ մասը եւս հակված էր ազատ հագուստին եւ դեմ համազգեստի պարտադրանքին: Մի կողմից համազգեստը սահմանափակում է աշակերտների՝ այլ հագուստ կրելու ցանկությունը, մյուս կողմից էլ բավական ծախսերի առաջ կանգնեցնում (համազգեստի դեպքում գումարները դպրոցում են հավաքում ու զանազան խոսակցությունների նյութ դառնում):

«Ինձ համար կարեւոր հանգամանք է, որ ես տղայի ծնող եմ, եւ հատկապես կարեւոր է աղջկա հագուստը, որ իմ երեխան չշեղվի դասի ժամանակ: Որոշակի սահմանափակում պետք է մտցվի, այսինքն կիսահանված երեխա դպրոցում չպետք է լինի: Կոնկրետ իմ երեխան նեղվում է համազգեստից, բայց ճիշտ չէ համազգեստի պարտադրանքը», համոզված է 7-րդ դասարանցի երեխա ունեցող Սուսաննա Սահակյանը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԶ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010 Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 374 10 562863
e-mail: azg@azg.am
azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ 521635
Խմբագիր
ԹԱԹՈՒԼ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ 529221
Լրագրողների սենեակ / հեռ 581841
Համակարգչ. ծառայութիւն / հեռ 582483
Շուկայական յարաբերութեան ծառայութիւն / հեռ 529353
Համակարգչային շարուածք
«Ազգ» թերթի
Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան խստիւ արգելւում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
Գ տառով յօդուածները գովազդային են, որոնց բովանդակութեան համար խմբագրութիւնը պատասխանատուութիւն չի կրում:
"AZG" Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 10 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 0010

ԴԻՎԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ

Հայ-սիրիական հարաբերությունների ստորջրյա խութերը

Այս տարվա օգոստոսի 23-ին հրապարակվեց նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի հրամանը Սիրիայի Արաբական Հանրապետությունում Հայաստանի արտակարգ եւ լիազոր դեսպանի պաշտոնում Արշակ Փոլադյանի նշանակման մասին: Սովորական աշխատանքային թվացող այս հրամանագրի հետեւում սակայն մի շարք հիմնախնդիրներ են «թաքնված», որոնք իրենց հերթին շատ հարցեր են բարձրացնում: Մասնավորապես գաղտնիք չէ, որ քաղաքական հարթության վրա հայ-սիրիական հարաբերությունները կարելի է համարել դաշնակցային, թվում է, թե երկու երկրները չունեն քաղաքական եւ ոչ մի կնճռոտ հարց, որը հնարավոր չլինի լուծել: Պաշտոնական Դամասկոսը առաջիններից էր, որ ճանաչեց Հայաստանի անկախությունը եւ բացեց իր դեսպանությունը Երեւանում: Ցուրտ ու մութ տարիներին նախագահ Հաֆեզ Ասադի հրամանով Հայաստանը մեծ թվով ցորենի եւ ալյուրի պաշարներ ստացավ, որը լուրջ օգնություն էր դժվարության մեջ գտնվող Հայաստանի համար: Ընդհանրապես պետք է նկատենք, որ հայ-սիրիական հարաբերությունների դինամիկ զարգացմանն այնուամենայնիվ խոչընդոտում էին քաղաքական այն տեղաշարժերը, որոնք տեղի էին ունենում տարածաշրջանում: Հավանաբար այս փաստով միայն կարելի է բացատրել Հայաստանում Սիրիայի արտակարգ եւ լիազոր դեսպանի բացակայությունը, որը, կարելի է ասել, քրոնիկ բնույթ է ստացել: Նկատենք, որ 2004 թ.-ին ի պատասխան Հայաստանում դեսպան չնշանակելու, պաշտոնական Երեւանը նույնպես իջեցրեց իր դիվանագիտական ներկայացուցչության կարգավիճակը Դամասկոսում: Հետ կանչվեց դեսպան Լեւոն Սարգսյանը, որից հետո, մինչեւ Փոլադյանի նշանակումը, փաստորեն մեր երկիրը ներկայացված է եղել միայն հավատարմատարի մակարդակով՝ սկզբում Յուրա Բաբախանյանը, ապա Արտյոմ Ազնավուրյանը: Իսկ Սիրիան արտակարգ եւ լիազոր դեսպան է ունեցել 2000-2002 թթ. հանձին դոկտ. Համիդ Հասանի, որը, նկատենք, Հայաստանում էր 1997 թ.-ից հավատարմատարի կարգավիճակով: Սակայն 2002 թ.-ից նրան փոխարինած մյուս պաշտոնական ներկայացուցիչները՝ Ֆայես Ալոսին, Ղասան Ռուլանը, Մուխլիս Ֆարաունը եւ Մամդուհ Ալ-Հարիրին ունեն միայն հավատարմատարի կարգավիճակ: Նկատենք, որ, օրինակ, 2003-2005 թթ.-ին Սիրիան Հայաստանում ներկայացնող Ղասան Ռուլանը թեեւ ուներ արտակարգ եւ լիազոր դեսպանի կարգավիճակ, սակայն կատարում էր միայն հավատարմատարի պարտականություններ:

Հասկանալի է, որ նման իրավիճակը չէր կարող հարցեր չառաջացնել հայկական կողմի համար: Նկատենք, որ ըստ պաշտոնական Դամասկոսի, նման իրավիճակը ստեղծված է դիվանագիտական կադրերի պակասի պատճառով, սակայն հայ փորձագիտական շրջանակները հակված են կարծելու, որ այս երեւույթը առնչվում է սիրիա-թուրքական հարաբերություններում առկա զարգացումներին, որոնք հստակորեն նկատելի են 2000-ի սկզբից: Այսինքն՝ ստեղծվում է կարծիք, որ Դամասկոսը փորձում է բարելավել իր հարաբերությունները Անկարայի հետ ի հաշիվ Երեւանի հետ դիվանագիտական հարաբերությունների մակարդակի նվազեցման: Հասկանալի է, որ իրերի նման դասավորությունը չի կարող բավարարել մեզ, ինչով էլ բացատրվում է Դամասկոսում վերջին 3 տարիներին ՀՀ դեսպանի բացակայությունը:

Իմ անձնական շփումների ժամանակ սիրիացի դիվանագետների հետ վերջիններս նշում են, որ 2005-ից Հայաստանի նախաձեռնությամբ երկկողմ հարաբերություններում մուտքի այցագրի՝ վիզայի ներմուծումը հարվածեց երկկողմ հարաբերությունների զարգացմանը: Մինչ այդ Հայաստանի եւ Սիրիայի քաղաքացիները կարող էին այցելել միմյանց եւ մուտքի վիզա ստանալ օդանավակայանում, սակայն հետագայում նման այցերի համար արդեն անհրաժեշտ էր ստանալ հրավեր այցելող երկրից:

Նման բաղացումը հասկանալի կերպով հարվածում է երկու երկրների քաղաքացիների շահերին, սակայն Հայաստանը լինելով Հավաքական անվտանգության պայմանագրի կազմակերպության անդամ, միջպետական մի շարք պարտավորություններ ունի, որոնք առնչվում են անվտանգության խնդիրներին: Մասնավորապես Հայաստանի վիզա ունեցող ամեն մի այլ երկրի քաղաքացի ԱՊՀ անդամ երկրներում տարանցիկ անցման եւ 3 օր մնալու իրավունք ունի: Հասկանալի է, որ նման իրավիճակը առավել զգուշավորության պատճառ կարող է լինել, եւ Հայաստանը լինելով նման ռազմաքաղաքական կառույցի անդամ, ուղղակիորեն պարտավոր է կատարել այդ կառույցի շրջանակներում կնքված պայմանագրերը, սակայն, շեշտենք, դրանք ոչ մի ուղղակի առնչություն չունեն հայ-սիրիական հարաբերություններին եւ առավել եւս ուղղված չեն այդ պետության դեմ: Հետեւաբար ժամանակն է վեր կանգնելու առկա մանր խնդիրներից եւ կառուցելու երկկողմ հարաբերություններ՝ ելնելով սեփական երկրների քաղաքական, տնտեսական շահերից, իսկ որ այդպիսի շահեր կան, նույնիսկ ապացուցման կարիք չունի: Կան լուրեր, որ պաշտոնական Դամասկոսը պատրաստվում է վերացնել մուտքի վիզայի ռեժիմը, որը 2006 թ.-ից սահմանվել է Հայաստանի քաղաքացիների համար: Հասկանալի է, որ նման քայլի իրականացումը կարելի է միայն ողջունել, քանի որ կնպաստի ոչ միայն երկու երկրների քաղաքացիների ակտիվ շփմանը, այլեւ Սիրիայի հայկական համայնքը ավելի մեծ հնարավորություն կունենա այցելելու մայր հայրենիք, ու նաեւ դրանով կխթանվի երկկողմ տնտեսական հարաբերությունների զարգացումը: Իսկ այս առումով հայ-սիրիական հարաբերություններում աշխատելու մեծ ներուժ կա: Ինչեւէ, հայ-սիրիական հարաբերություններում առկա ստորջրյա խութերը հաղթահարելի են, եւ Սիրիայում Հայաստանի արտակարգ եւ լիազոր դեսպանի նշանակումը նման առաջին ու լուրջ փորձը կլինի: Մնում է սպասել պատասխանին:

ԱՐՄԱՆ ՄԻՌՎԵԼՅԱՆ

ՍՓՅՈՒՌՔ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հանդիպում Իսպանիայում եւ Կիրգիզիայում ՀՀ հյուպատոսների միջեւ

2007-ի հունիսի 11-ին Իսպանիայի Թագավորությունում ՀՀ պատվո հյուպատոս Լուիս Բարբերա Սապատերոն Վալենսիայի «Լաս Արենաս» հյուրանոցում հանդիպում ունեցավ Հայաստանում Կիրգիզիայի հյուպատոս Տիգրան Սարգսյանի հետ: Առաջին իսկ պահից հանդիպումը ջերմ էր եւ անմիջական, բնականաբար հյուպատոսներն էլ շատ ընդհանուր բաներ ունեին խոսելու: Պարոն Սապատերոյի տեղեկացմամբ, Իսպանիայում ապրում են մոտ հիսուն հազար հայ, նրանցից ութ հազարն ապրում են Վալենսիայում: Պարոն Սարգսյանին հետաքրքրեց հայերի կարգավիճակը Իսպանիայում: Պարոն հյուպատոսը ասաց, որ այսօր գոյություն ունի համախմբված հայկական համայնք Իսպանիայում, որի փայլուն արդյունքը Մադրիդում հայերի Մեծ եղեռնի հիշատակին նվիրված քայլարշավն էր, որին մասնակցում էին երեքից չորս հազար հայեր:

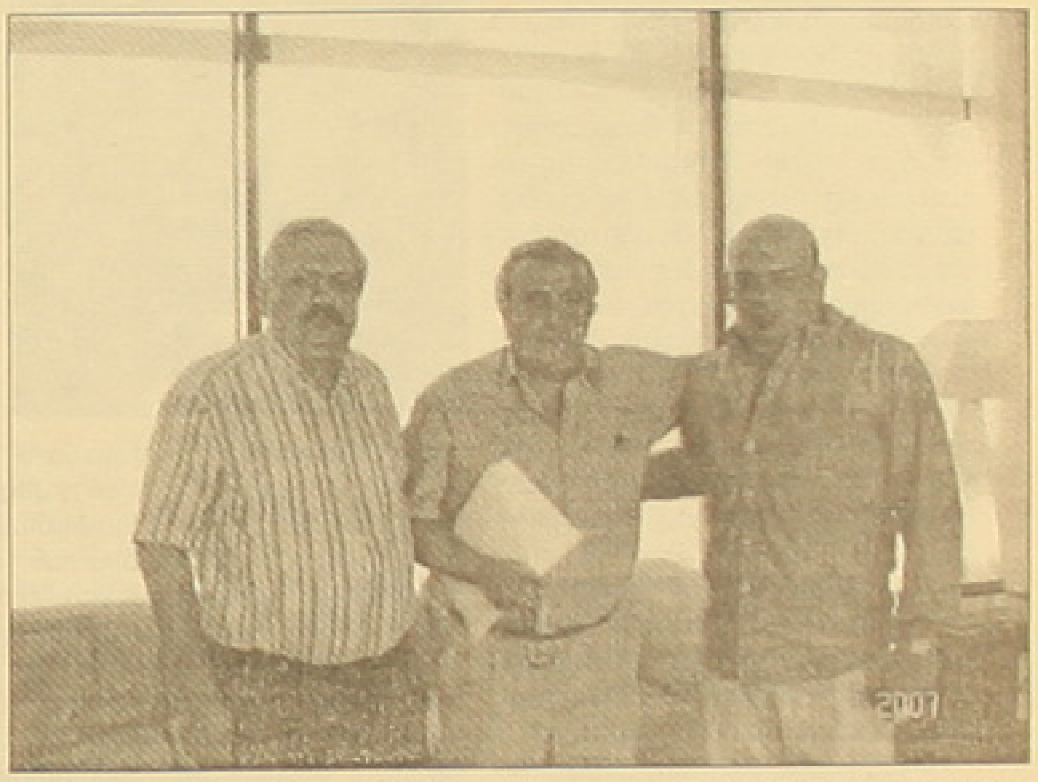

Մեջտեղում՝ Իսպանիայում ՀՀ պատվո հյուպատոս Լուիս Բարբերա Սապատերո, ձախից՝ Հայաստանում Կիրգիզիայի հյուպատոս Տիգրան Սարգսյան, աջ կողմում՝ Վալենսիայի առաքելական եկեղեցու վարչության նախագահ Ռոբերտ Եղիազարյան

Վերջերս Հայաստանի Շաքոյանի անվան հայկական պարի խումբը համերգներով հանդես եկավ Վալենսիայի «Միսլատա» քաղաքամասում: Պարոն Լ. Բ. Սապատերոն ասաց, որ վերջին երկու տարիներին Հայաստանի երգի պետական թատրոնի երգիչներից Արսեն Սաֆարյանը, Սոֆի Մխեյանը իրենց տեսահոլովակները նկարահանել են Վալենսիայում:

Երկու հյուպատոսները եկան եզրակացության, որ ժամանակն է կազմակերպելու ուղեւորություններ Իսպանիայից Հայաստան, որպեսզի իսպանացիները ճանաչեն Հայաստանը՝ երկիր, որն առաջինն է ընդունել քրիստոնեությունը, եւ հնարավորություն ունենան տեսնելու հայկական եկեղեցական կոթողները, Արարատ լեռը, որտեղ իջել է Նոյը, ինչպես նաեւ այցելել այն քրիստոնեական վայրերը, որոնց մասին գրված է Աստվածաշնչում: Ուստի անհրաժեշտ է սկսել նախապատրաստական աշխատանքներ այդ ուղղությամբ: Միեւնույն ժամանակ պրն Սարգսյանին հետաքրքրեց Իսպանիայում հայկական վարորդական իրավունքի գործածման կանոնները: Պրն հյուպատոսը նշեց, որ կա երկու կանոն՝

1. Զբոսաշրջիկները վարորդական իրավունքից Իսպանիայում կարող են օգտվել վեց ամիս,
2. ռեզիդենտները պետք է քննություն հանձնեն, որպեսզի իրենց վարորդական իրավունքը համարժեք լինի իսպանականին:

Պրն Սարգսյանը նկատեց, որ եվրոպական մյուս երկրներում հայկական վարորդական իրավունքը իր համարժեքությունը պահպանում է: Պրն Սապատերոն հավաստիացրեց, որ ինքն անպայման կզբաղվի այդ հարցով:

Պրն Լ. Բ. Սապատերոն առաջարկեց հաջորդ հանդիպումը անցկացնել հյուպատոսարանում՝ առաջիկա հարցերը քննարկելու համար:

ԶԱՅԱՐԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ
ՀՀ պատվո հյուպատոսի մամլո քարտուղար

Լիբանանյան եւս մեկ բանկ ցանկանում է գործունեություն սկսել Հայաստանում

Ինչպես տեղեկանում ենք կառավարության տեղեկատվության եւ հասարակայնության հետ կապերի վարչության հաղորդագրությունից, Հայաստանում գտնվող լիբանանյան հայտնի «Կրեդիտ բանկի» տնօրենների խորհրդի նախագահ Թարեք Խալիֆայի գլխավորած պատվիրակությանը երեկ ընդունել է վարչապետ Սերժ Սարգսյանը: Հանդիպման ժամանակ նա ողջունել է Հայաստանում գործունեություն ծավալելու լիբանանյան բանկի մտադրությունը, նշելով, որ այն համահունչ է ֆինանսական շուկայի զարգացմանն ուղղված կառավարության քաղաքականությանը: Հայաստանի վարչապետն այն կարծիքն է հայտնել, որ նկատի ունենալով Լիբանանի ֆինանսական կենտրոն լինելը, բանկի փորձը օգտակար կարող է լինել մեր երկրի համար:

Թարեք Խալիֆան իր հերթին նշել է, որ Հայաստանի կենտրոնական բանկի եւ առեւտրային բանկերի գործընկերների հետ հանդիպումները ավելի են ամրապնդել Հայաստանում գործունեություն ծավալելու իր նախապես ունեցած մտադրությունը: «Կրեդիտ բանկի» տնօրենների խորհրդի նախագահը կարեւորել է Հայաստանի հետ համագործակցությունը գյուղատնտեսության, արդյունաբերության եւ ենթակառուցվածքների զարգացմանն ուղղված որոշ ներդրումային ծրագրերում:

Հանդիպման ժամանակ երկուստեք կարեւորվել է լիբանանահայ համայնքի դերը Հայաստանի շուկայում լիբանանյան կապիտալի ներգրավման գործում:

Հիշեցնենք, որ մինչ այդ լիբանանյան մեկ այլ հայտնի՝ «Բիբլոս» բանկը Հայաստանում գործունեություն ծավալելու ցանկություն է հայտնել եւ ստացել Հայաստանի Կենտրոնական բանկի համաձայնությունը:

Ա. Մ.

«Ազգ» թերթի խմբագրությանը

Արդեն մի քանի թողարկում անընդմեջ ձեր թերթի էջերում անդրադառնում եք Բրայզա-Բարան զույգի ամուսնությանը եւ նրանց ազգային պատկանելությանը: Սրա համար խորին շնորհակալություն: Բայց նկատելի է, որ ձեր լուսաբանումը չեզոք չէ եւ որոշակի միտում ունի: Առաջինն այն էր, երբ այս թեմային պաշտոնապես արձագանքած ՀԱՄ Գխ հայտարարությունից մեջբերումը «Լու-լու-լու-լու...» խորագրի ներքո դրվեց:(*) Երկրորդը, երբ փորձ է արվում այս ամուսնությունը մեզ համար ոչ վտանգավոր եւ Թուրքիայի համար աղետաբեր ներկայացնելը:

Հիմա՝ ինչ վերաբերում է Զեյնո Բարանի ծագմանը: Այս առումով մենք համամիտ ենք ձեր վերլուծության հետ, որն, ի միջի այլոց, ավելի է ամրապնդում մեր՝ թուրք-հրեական կամ ծպտյալ հրեա-հրեական համագործակցության եւ դրա՝ մեզ համար լուրջ վտանգավորության համոզմունքը:

Մենք էլ վստահ ենք, դուք էլ քաջատեղյակ եք, որ այս գործելաոճը գալիս է Աթաթուրքի ժամանակներից: Եվ թուրք-հրեա համագործակցություն ասելով՝ մենք նկատի ենք ունեցել նաեւ ծպտյալ հրեաների հանգամանքը: Իսկ ինչ մնում է Բարանի քուրդ-հրեական ծագմանը, ապա դա ամենեւին չի սասանում մեր տեսակետը:

Ավելին՝ Թուրքիայի համար դա չի կարող աղետաբեր լինել, որովհետեւ, ինչպես արձանագրել են միջազգային ԶԼՄ-ները, ԱՄՆ-ում ապրող այս թրուհին նվիրված է իր հայրենիքին եւ լավ կապեր ունի ադրբեջանական վերնախավի հետ ու նույնիսկ բավականին մտերիմ է Իլհամ Ալիեւին: Նկատենք, որ դեռեւս Հեյդար Ալիեւին էին վերագրում քրդական ծագում, որի նախնիները բնակվել են Հայաստանում: Իսկ հրեա-ադրբեջանա-թուրքական քաղաքականությունը որեւէ պարագայում չի կարող «աղետաբեր» լինել Թուրքիայի կամ Ադրբեջանի համար: Գոնե առայժմ:

ՀԱՅ ԱՐԻԱԿԱՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ԼՐԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

(*) Մեր «լու-լու-լու-լու»-ն բնականաբար վերաբերում էր Բրայզա-Բարան զույգի ամուսնությանը: Ինչպես հայտնի է, քրդերը, արաբներն ու արեւելյան այլ ժողովուրդներ այդ բացականչությունն արձակում են հարսանիքի ժամանակ (խմբ.):

«Ղազախական ներդրումները Հայաստանում կազմում են մոտ 35 մլն դոլար»

Այս մասին երեկ լրագրողներին հայտնեց Հայաստանում Ղազախստանի ժամանակավոր հավատարմատար Երլան Կուբաշեւը: Նա նշեց, որ Հայաստանում գործում է միայն մեկ խոշոր ղազախստանյան ներդրող՝ «ԲՏԱ ինվեստբանկը», որի բաժնետոմսերի մեծ մասը պատկանում է Ղազախստանի խոշորագույն «Բանկ թուրան ալեմին»: Ըստ դեսպանի, որոշ տեղեկություններ կան, որ բացի հիմնական ներդրողից՝ «ԲՏԱ ինվեստբանկից», Հայաստանի շինարարության ոլորտում գործում են ղազախական ընկերություններ: Նա նաեւ նշել է, որ հայ-ղազախական երկկողմ տնտեսական հարաբերությունների զարգացման մեծ հնարավորություններ կան տարբեր ոլորտներում:

Ա. Մ.

Դատաիրավական բարեփոխումների արդի հարցադրումները

*Արդեն մեկ տարուց ավելի դատաիրավական համակարգում բարեփոխումների մասին քննարկումներ, լուսաբանումներ, բանավեճեր են ընթանում, սակայն այդ ոլորտին անմիջականորեն վերաբերող եւ հասարակությանը առավելապես հուզող բազմաթիվ հարցերի պատասխաններ այդ բուռն քննարկումների շրջանակներից հաճախ դուրս են մնում: Վերջին հաշվով հստակ պատասխան չի տրվում այն հարցին, թե դատաիրավական բարեփոխումներն ինչպիսի՞ ուղղվածություն ունեն: Կարծիքներ կան, որ բարեփոխումներով դատախազությունը թուլանում է, դատարանները՝ ուժեղանում, կամ մեկ այլ մարմնի գործառույթը տրվում է մյուսին եւ այլն: Ընդ որում, բարեփոխումները անհասկանալի պատճառներով միայն այս տեսանկյունով են լուսաբանվում, մինչդեռ, մեղմ ասած, այս հարցերը հասարակությանը քիչ են հուզում: Իսկ թե դատաիրավական բարեփոխումները ի՞նչ առնչություն ունեն մարդու իրավունքների հետ, եւ հասարակությունը ինչպե՞ս կզգա դրանց օգտակարությունն ու անհրաժեշտությունը, հարցերին խնդրեցինք պատասխանել արդարադատության նախարար պրն **Գեւորգ Դանիելյանին**:*

- Ի սկզբանե, երբ հանրապետության Նախագահի հանձնարարությամբ ձեւավորվեց հանձնաժողով, որտեղ ընդգրկվեցին տարբեր գերատեսչությունների ներկայացուցիչներ, փաստաբաններ ու գիտնականներ, հարցը դրված էր հենց մարդու իրավունքների պաշտպանվածությունը բարձրացնելու կտրվածքով եւ անգամ եթե խոսք է գնում որեւէ գերատեսչության գործունեության արդյունավետության բարձրացման մասին, ապա միեւնույն է, դա պետք է փոխկապակցվեր դարձյալ վերը նշված գերխնդրի հետ: Այն մասին, որ որեւէ կերպ չպետք է գերակայեր գերատեսչական շահը, խոսում է նաեւ նշված հանձնաժողովի ներկայացուցչական կազմը: Ինչ վերաբերում է կոնկրետ պետական համակարգի գործունեության բարելավմանը, ապա դրա չափանիշը դարձյալ պայմանավորված է մարդու պաշտպանվածության արդյունավետության խնդրով. որեւէ մարմնի աշխատանքը կարող է արդյունավետ համարվել միայն այն դեպքում, երբ դա հանգեցնում է մարդու իրավական վիճակի հնարավորինս կատարյալ լինելուն:

- Բարեփոխումների հիմքում արտերկրի փորձն եք կիրառել, արդյոք դրանք բոլորը մեր երկրում կիրառվելո՞ւ են եւ որքանո՞վ են օտար օրենքները մեզ համար ընդունելի:

- Բազմաթիվ երկրների փորձ է ուսումնասիրվել, որի համադրման արդյունքում ձեւավորվել է մի այնպիսի հայեցակարգ, որը միտված է հնարավորինս զերծ պահել դատական համակարգն ու իրավապահ մարմիններն անհարկի բյուրոկրատական քաշքշուկներից, կամայականություններ դրսեւորելու հակումներից, կոռուպցիոն դրսեւորումներից եւ այլն: Սա չափազանց բարդ խնդիր է եւ նկատի ունեցեք, որ միջազգային չափանիշների համարժեք ընկալման ու կիրառման գործընթացն ինքնին բարդ երեւույթ է: Այսպես, օրինակ, նույն չափանիշների յուրովի մեկնաբանության արդյունքում տարիներ շարունակ մեր երկրում գործող դատավարության կանոնները գործնականում հանգեցնում էին նրան, որ միեւնույն գործի քննությունն անհամաչափ ձգձգվում էր տարբեր դատական ատյաններում, տեղիք տալով անհարկի սոցիալական դժգոհությունների: Առանձին դեպքերում դատարաններում (լինի քաղաքացիական, թե քրեական) քննությունը ամիսներ շարունակ ձգձգվում է, շատ հաճախ՝ մարդկանց նյարդերի հաշվին: Նման բազմաթիվ փաստեր հենց դատաիրավական բարեփոխումներով փորձ արվեց կանխել, եւ գործի քննության ժամկետներն ու կարգը սահմանելու հիմքում դրվեցին բացառապես մարդու իրավունքների արդյունավետ պաշտպանության չափանիշներ: Ավելորդ քաշքշուկները, ձգձգումները, ձեւական հետեւողականություն ցուցաբերելը մարդու իրավունքներից չէր բխում, եւ հենց այդ բացասական երեւույթները վերացնելն է միտված բարեփոխումների առաջին խնդիրը:

Իհարկե, դրանց արդյունքները դեռեւս տեսանելի չեն: Խնդիրն այն է, որ ընդունված օրենսդրական ակտերի մեծ մասը դեռ գործողության մեջ չի դրվել, քանի որ դրա համար անհրաժեշտ են համապատասխան կազմակերպաիրավական լծակներ:

- Նախաքննության մարմինների տարանջատումը դատախազությունից չի՞ հանգեցնում հանցագործության դեմ պայքարող մարմնի ակնհայտ թուլացմանը:

- Այս հարցը հանգամանորեն քննարկման առարկա է դարձել: Պատասխանը միանշանակ ոչ է: Նախ, որեւէ միտում չի եղել ուժեղացնելու կամ թուլացնելու որեւէ համակարգ. յուրաքանչյուր համակարգ կհայտնվի թույլ վիճակում, եթե չկարողանա պատշաճ իրականացնել իր լիազորությունները: Իսկ ինչո՞ւ այդ տարանջատումը համարվեց անհրաժեշտ: Ստացվում էր, որ դատախազը պետք է պատասխան տա հենց իր գերատեսչության աշխատակցի գործունեության համար, ինչն իրեն հայտնի իմաստով բավականին կաշկանդում էր. չէր կարող հսկողական գործառույթը միաժամանակ զուգակցել վարչական ենթակայության գործառույթից: Ստացվում է, որ հսկողություն ես իրականացնում մի անձի գործունեության նկատմամբ, որին ինքդ ես նշանակել եւ ինքդ էլ պետք է պատասխան տաս նրա աշխատանքի որակի համար: Ընդունեք, որ այս լիազորությունները պարունակում են շահերի ներքին հակասություններ:

- Պրն Դանիելյան, արդեն գործող դրույթները կփոխե՞ն ներկայիս դատաիրավական դաշտում տիրող իրավիճակը, եւ քանի՞ տոկոսով դրանք կբարելավվեն, կնվազե՞ն կոռուպցիոն ռիսկերը:

- Մենք խոսեցինք ընդամենը մեկ-երկու առանցքային հարցերի մասին, բայց համոզված եղեք, որ էական փոփոխություններ կնկատվեն, եւ դա կլինի կարճ ժամանակում: Նախ, պետք է, որ իրավական բոլոր դրույթները մտնեն ուժի մեջ: Այնուհետեւ արմատական վերափոխումների համար եւս ժամանակ է պետք՝ կադրերի վերապատրաստման, միջոցների հայթայթման եւ շատ ուրիշ այլ կարեւոր խնդիրներ լուծելու համար: Կարծում եմ, որ ճիշտ չէ ժամանակից շուտ բարեփոխումներին գնահատականներ տալը, քանի որ արմատական փոփոխությունները սկզբնական փուլում երբեմն տարաբնույթ պատճառներով (ոչ բավարար պատրաստվածություն, հին գործելաոճի իներցիա եւ այլն) հակառակ արդյունքն են ունենում: Գնահատականները կարող են համարժեք լինել, եթե դրանք տրվում են համապատասխան փուլում: Իսկ որ բարեփոխումների չափանիշը մարդու իրավունքների պաշտպանությունն է, եւ դրա շուրջը պետք է շատ լուրջ ու հիմնավորված լուծումներ, հստակ չափանիշներ գտնել, դա չափազանց բարդ խնդիր է: Եվ ես այս նոր ստանձնած պաշտոնում իմ լիազորությունների սահմաններում պետք է հետեւեմ, որպեսզի որեւէ ծայրահեղություններ չլինեն: Այսինքն՝ չլինի մի այնպիսի իրավիճակ, որ հանցագործների բացահայտման պատրվակով մարդկանց իրավունքները խախտվեն եւ հակառակը՝ նույն մարդու իրավունքների պաշտպանության պատրվակով այնքան սահմանափակենք իրավապահ մարմինների լիազորությունները, որ հնարավոր չլինի բացահայտել հանցագործներին եւ պաշտպանել դարձյալ մարդկանց շահերը: Երբեմն դատաիրավական ոլորտում ի սկզբանե առկա է մարդկանց շահերի բախում (քաղաքացիական վեճերում՝ կողմերի միջեւ, քրեական գործերում՝ կասկածյալի ու տուժողի միջեւ եւ այլն), որը նույնպես պետք է համաչափորեն հաշվի առնել եւ համարժեքորեն ընկալել, որ մարդու պաշտպանությունը սխալ դեպքում բնավ վերացական հարցադրում չէ:

- Պրն Դանիելյան, եթե եվրոպական ստանդարտներով ենք առաջնորդվում, ապա ինչո՞ւ մեր դատարաններում չի կիրառվում բարոյական վնասի հատուցումը, որ տուժող կողմը կարողանա նաեւ դատավորներից այն պահանջել անօրինական վճիռներ կայացնելու կամ պատասխանողի կողմից անհարկի վիրավորանքների համար:

- Ես համամիտ կլինեի ձեզ հետ, որ մեր երկրում բարոյական վնասի դիմաց նաեւ նյութական փոխհատուցում նախատեսվեր: Երբ 1996-97-ին այդ հարցը քննարկվում էր եւ օրենսդրության մշակման ընթացքում շատերը (ցավոք այսօր նրանք մեզ հետ չեն) պնդում էին, որ հայ մարդու մենթալիտետից չի բխում բարոյական վնասի համար նյութական փոխհատուցում պահանջելը: Այս հարցը դեռ քննարկման առարկա կարող է դառնալ, եւ կա նաեւ տեսակետ, որ մենք ծայրահեղության ենք գնացել այդ հարցում:

- Պրն Դանիելյան, եթե չեմ սխալվում, վարչական դատարանների ստեղծմանն էր նվիրված ձեր դոկտորական թեզը, դրա մասին ի՞նչ կասեիք:

- Ես շատ եմ կարեւորում վարչական դատարանների գոյությունը, որոնք, ըստ էության, լուծում են անհատ-պետություն վեճերը, իսկ այդպիսի փոխհարաբերության պայմաններում նման դատարանները իրենց բնույթից ելնելով պետք է առավել անկախ լինեն, ինչին կարող է նպաստել դրանց համար համարժեք դատական տարածք սահմանելը, գործերի քննության որոշակի կարգ նախատեսելը եւ այլն:

- Իսկ հնարավո՞ր եք համարում բարեփոխումներում որոշ դրույթների փոփոխություններ, եթե դրանք չգործեն:

- Եթե մենք կիրառման ընթացքում տեսնենք, որ այնուամենայնիվ որոշ ինստիտուտներ իրենց չեն արդարացնում ստեղծված իրավիճակում, բնականաբար, համակողմանի քննարկումների ընթացքում մենք դրան կանդրադառնանք:

- Ճի՞շտ է, արդյոք, որ Արդարադատության խորհրդում (ԱԽ) դատավորներ են միայն ընդգրկված, մի՞թե դա ճիշտ է: Չէ՞ որ դատավորները մշտապես իրար պաշտպանում են, մի՞թե այլ ելք չկա:

- Մենք որեւէ խնդրի լուծման մեջ ընտրում ենք լավագույնը: Հազիվ թե այլ տարբերակ ավելի արդյունավետ լինի: Թերեւս, ընտրված եւ ներկայումս գործող համակարգը կարող է բարելավվել այն առումով, որպեսզի նշված խորհուրդ ընդգրկված դատավորների լիազորությունները կասեցվեն, ինչը հնարավորինս կապահովի որոշակի անկախություն:

ՄԱՐԻՆԵ ՏԵՐ-ՂԱԶԱՐՅԱՆ

Ցեղասպանության հարցում մեկ այլ մոտեցում որդեգրելու ժամանակն է

Թուրք լրագրող Ալի Հ. Ասլանը, որն իրեն արտաքին քաղաքականության հարցերում ռեալիստ է համարում, վերոնշյալ խորագրի ներքո անդրադառնալով «Միություն ընդդեմ զրպարտության» կազմակերպության Հայոց ցեղասպանության ճանաչման հաղորդագրությանը, «Թըդեյզ զաման» ինտերնետային էջում օգոստոսի 24-ին գրում է.

Զարմացած եմ: Ոչ, զգում էի, որ նման բան կլինի: Ամերիկահրեական քաղաքական խմբակցությունների ներկայացուցիչների հետ իմ հանդիպումների ընթացքում այն տպավորությունն էի ստացել, որ այդ հարցում միասնական մոտեցում չկա: Սխալ մի հասկացեք. ամերիկահրեական համայնքում միշտ էլ առկա եղել է այն կարծիքը, որ այդ դեպքերը «հավասարազոր են ցեղասպանության»: Նույնն է պարագան Թուրքիայի մյուս «բարեկամների» մոտ: Բայց մի բան է հավատալ, մեկ ուրիշ բան է այդ հավատացածի մասին բարձրաձայնել հանրությանը: Վերջերս ակնհայտորեն այդ հարցի շուրջն ավելի բաց խոսելու միտում է նկատվում: ՄԸԶ կազմակերպության դիրքորոշումը հետեւյալն է. «Այո ցեղասպանություն էր, բայց Մ. Նահանգների Կոնգրեսը չպետք է այդ մասին բարձրաձայնի»: Անկեղծ ասած, որոշ առումով գտնում եմ, որ ՄԸԶ-ն ավելի անկեղծ է, քան շատ ուրիշ հրեական կազմակերպություններ, որոնք հանուն թուրք-ամերիկյան հարաբերությունների փորձում են «քաղաքականապես ճիշտ վարվել» Թուրքիայի հետ: Նրանք հավատացած են եղել միշտ, որ ցեղասպանություն էր, բայց չեն խոստովանել բարձրաձայն: ՄԸԶ-ն մի փոքր թերանում է Կոնգրեսում Հայոց ցեղասպանության բանաձեւը պաշտպանելու հարցում, որովհետեւ մտածում է, որ «ապակառուցողական» կլինի: Ճիշտ չի լինի մտածել, որ հրեական ցեղասպանությունը (այսինքն Հոլոքոստը) կարող է իր հետեւանքներն ունենալ, իսկ «հայկական ցեղասպանությունը»՝ ոչ:

Սա է ՄԸԶ-ի դիրքորոշման խնդիրը: Մյուս կողմից էլ, արդար լինելու համար ասենք, որ երբ նման քաղաքականապես հագեցած հարցի ես առնչվում, դժվար է ամբողջական ազնվություն ակնկալել որեւէ մեկից: Անհատական եւ հասարակական դիրքորոշումների միջեւ հսկայական տարբերություններ կան:

Օրինակ, վերցնենք Մ. Նահանգների կառավարությանը, որ հրապարակայնորեն «ցեղասպանություն» չի անվանում կատարվածը: Բայց վստահ եմ, անհատապես շատ պաշտոնյաներ հավատացած են, որ ցեղասպանություն է: «Ոչ մի ազգ չի կարող հպարտանալ «էթնիկական զտումներով» կամ «բռնի արտաքսումներով»: Երբ Մ. Նահանգների կառավարությունն այս բառերն է օգտագործում ցեղասպանության փոխարեն, մենք հանգստացած շունչ ենք քաշում: Բայց ընդունենք, որ վերջին հաշվով նրանք այդ քայլին դիմում են, որովհետեւ ցեղասպանություն անվանելը «ապակառուցողական» են համարում: Նրանք պարզապես չեն ցանկանում վնասել Թուրքիայում ամերիկյան շահերին: Չէ՞ որ քաղաքական տեսակետից մեր շրջանում (Իրաք, Իրան եւ Աֆղանստան) նրանք Անկարայի անընդմեջ օժանդակության կարիքն ունեն:

Մ. Նահանգների Կոնգրեսի դեպքում էլ նույնն է պատմությունը: Նույնիսկ Թուրքիայի այսպես կոչված «բարեկամների» շրջանում (ներառյալ թուրքամետ քաղաքական խմբակցությունը) քչերն են կասկածում, որ 1915-ի դեպքերը հավասարազոր են «ցեղասպանության»: 225 ներկայացուցիչ 435-ից արդեն հրապարակայնորեն ընդունել է բանաձեւը: Մյուսները դեռ կարծում են, որ իրենց անկեղծ խոստովանությունը «ապակառուցողական» կլինի: Հեշտ է ստուգել իմ եզրահանգման ճշմարտությունը հաշվելով, թե քանի հոգի է այդ ներկայացուցիչներից ցարդ հրապարակայնորեն բարձրաձայնել, որ չկա, չի եղել Հայոց ցեղասպանություն: Դժվար թե գտնեք որեւէ մեկին:

Այժմ, երբ Պանդորայի արկղը բացված է, Թուրքիան առավել մեծ մարտահրավերի առաջ է կանգնած: Ում հետ զրուցել եմ Վաշինգտոնում, ասել է, որ վաղ թե ուշ Հայոց ցեղասպանության բանաձեւը ընդունվելու է: Դա պարզապես ժամանակի հարց է:

Բարեբախտաբար, մեր տարածաշրջանում Մ. Նահանգների դիմագրաված լուրջ դժվարությունները ցարդ հետաձգել են բանաձեւի վերջնական ընդունումը, բայց ներկայիս Դեմոկրատական կուսակցության կոնգրեսական առաջնորդները առավել վճռական են տրամադրված եւ բոլորովին էլ պարտադիր չէ, որ «ազգային շահերն» ու «ազգային անվտանգության հարցերը» շարունակեն մնալ առաջնային նրանց համար:

Հայկական քաղաքական խմբերն ու նրանց ամերիկյան զորակիցները փորձում են պատժել Թուրքիային այդ բանաձեւով: Անկեղծ ասած, մինչ այժմ տարվող գործընթացն ավելի ծանր պատիժ է, քան բանաձեւի վերջնական ընդունումը: Հարցը դիվանագիտական էներգիայի եւ միջոցների զգալի ներդրում է պահանջում, մինչդեռ այդ էներգիան եւ միջոցները կարելի է օգտագործել ավելի շոշափելի ազգային շահերի նպատակներով: Չեմ ցանկանում պարտվողական թվալ, բայց որպես ռեալիստ արտաքին քաղաքականության հարցերում, կարծում եմ, Անկարան կարիք ունի ավելի լավ մտածելու, թե արդյոք այդ հարցը արժանի՞ է նույն մակարդակի նվիրվածությամբ շարունակելու: Թվում է, թե ինչքան վրդովվենք, այնքան ավելի սխալներ ենք թույլ տալիս եւ տալու, այնքան ավելի շատ է Հայոց ցեղասպանության հարցը գովազդվելու, եւ այնքան ավելի շատ են ուրախանալու մեր միջազգային հակառակորդները: Մենք ակնհայտորեն կորցրել ենք մեր բանավեճերը Մ. Նահանգների մտավորականության շրջանում, հետզհետե կորցնում ենք դրանք ՄԸԶ-ի նման ոչ կառավարական շրջանակներում եւ կարծես վաղ թե ուշ կորցնելու ենք պայքարը նաեւ Մ. Նահանգների Կոնգրեսում: Գուցե ժամանակն է նախապատրաստելու թուրք հանրությանը ավելի բացասական հետեւանքներ դիմագրավելու եւ որդեգրելու ավելի լավ մարտավարություններ, քան կառչել միեւնույն հնացած գործելակերպից:

Թարգմ.
Հ. Օ.

Վրաստանը կեղծել է օգոստոսի 6-ին տեղի ունեցած «ռումբի» միջադեպը: Թեեւ հերթական որակումներով ու անհամատեղելիությունից զուրկ, բայց յուրօրինակ խստությամբ ու հստակ մեղադրանք ներկայացնող նման հայտարարություն է արել Ռուսաստանի ռազմաօդային ուժերի ավիացիոն սպառազինության գլխավոր ինժեներ Պավել Ակոպյոնոկը, որ աշխատում էր միջադեպի քննության ռուսաստանյան փորձագետների խմբում:

սաստանը նման սադրանքի կգնար: Դրանում տրամաբանություն չկա»:

«Ազգը» արդեն գրել է օգոստոսի 6-ին Վրաստանի Գորիի շրջանի գյուղերից մեկի մոտակայքում երկու անհայտ ինքնաթիռների ի հայտ գալու եւ ռումբ նետելու մասին, որը չէր պայթել: Վրացական իշխանությունները անմիջապես հայտարարեցին, թե դրանք ռուսական ինքնաթիռներ են եղել, որոնք եւ նետել են ռումբը: Ռուսական կողմն էլ, իր հերթին, հայտարարեց, թե օգոստոսի 6-ի միջադեպը բեմականացում է,

իրենց առաքելության մանդատով նախատեսված տարածքից դուրս գտնված ժամանակ:

Ինչպես եւ սպասելի էր, այս միջադեպն էլ զերծ չի մնացել փոխադարձ մեղադրանքներով, սադրանքների ու դիվերսիաների մեջ մեղադրանքներով առավել «հետաքրքրական» դարձնելու ճիգերից: Մյուս կողմից, ի ցույց այլ երկրների ու միջազգային կառույցների, երկկողմ այնպիսի ռեւերանսներ են փոխանակվում երկու երկրների տարբեր մակարդակի պաշտոնյաների՝ հան-

Ռուսաստանը պաշտոնապես Վրաստանին մեղադրում է «կոպիտ սադրանքի» մեջ

«Չպայթած ռումբի» պատմությունը «հարստացվում» է լրտեսների, խաղաղապահների ձերբակալություններով

Իր հերթին, ՌԴ ռազմաօդային ուժերի գլխավոր շտաբի ղեկավար գեներալ-լեյտենանտ Իգոր Խվորովը հայտարարել էր, թե օգոստոսի 6-ին Վրաստանի տարածքում հայտնված ռումբը Գորիի շրջան չի հասել ռուսական կողմից: «Ամենից առաջ մեզ զարմացրեց հենց ռումբի նետման վայրը: (Արդեն քննության ընթացքում) այնտեղ ոչինչ չկար՝ ամեն ինչ հարթեցված էր, մաքրված: Մեզ խնդրեցին հավատալ իրենց խոսքերին, կողմնորոշեցին աշխարհի կողմերով ու ասացին, թե ռումբը բերվել է այստեղից, ընկել այստեղ, բեկորներն այսպես են ընկել... Բայց երբ մենք նայեցինք լուսանկարները, նաեւ թե ինչպես էր տեղադրված եղել ռումբը հողում, ապա դա վկայում էր, որ այն բաց է թողնվել ոչ թե հյուսիսային, այլ հարավային ուղղությունից», պաշտոնապես հայտարարել է Խվորովը:

ՌԴ ռազմաօդային ուժերի գլխավոր շտաբի ղեկավարն իր խոսքում օգոստոսի 6-ի միջադեպը որակելով «կոպիտ սադրանք» Ռուսաստանի դեմ՝ ընդգծել է. «Այն ժամանակ, երբ Ռուսաստանը իրավունք է ստացել օլիմպիադա անցկացնել Սոչիում, երբ Ռուսաստանը շահագրգիռ է այդ տարածաշրջանում իրավիճակի կայունությամբ, մի՞թե Ռու-

այն էլ վատ ռեժիսորական իրականացմամբ:

Նշենք նաեւ, որ ռուս-վրացական հարաբերություններում այսօրինակ «միջադեպերն» արդեն առնվազն մի քանիսն են, որ լուրջ բարդություններ են առաջացրել այդ հարաբերություններում՝ միաժամանակ վնասի մեծ բաժին «հանելով» Հայաստանին: Եվ եթե հաշվի առնենք, որ ռուս-վրացական հարաբերությունները կարգավորվելու առանձնակի միտումներ չեն դրսեւորում, ապա կարելի է հերթական դարձող այս «չպայթած ռումբի» պատմությունն էլ մինչեւ որոշակի ամսաթիվ հարաբերությունների չգոյության առիթ համարել:

Որոշ դեպքերում անգամ հայտնի ռեժիսորների ու բեմադրիչների Ռուսաստան-Վրաստան հարաբերությունների «ներկայացման» ընդհանուր տրամաբանության մեջ լիովին տեղավորվում է նաեւ վրացական լրատվամիջոցների տարածած տեղեկությունը, թե երեկ առավոտյան վրաց իրավապահներն ազատ են արձակել աբխազական հակամարտության գոտում խաղաղապահ առաքելություն իրականացնող ռուսական զորագնդի 15 խաղաղապահների, որոնք, վրացական կողմի ներկայացմամբ, ձերբակալվել էին

դիպման ու ռուս-վրացական հարաբերությունների խնդիրները քննարկելու պատրաստակամության արտահայտմամբ, որ անսկզբունքայնության որակում կարելի է տալ ինչպես ռուսների, այնպես էլ վրացիների բոլոր տեսակի հայտարարություններին (եթե, իհարկե, քաղաքականության մեջ ընդունելի կարող է լինել սկզբունքներ ունենալը կամ դրանց հավասարիմ լինելը):

Ամեն դեպքում, եթե ռուսական կողմը սեփական անմեղության վկայություն է համարում սեփական շահագրգռվածությունը տարածաշրջանում կայունություն ապահովելու հարցում Սոչիի օլիմպիական նախապատրաստությունների ընթացքում, ապա նույն կերպ վրացական կողմի համար աբխազական ներգրավվածությունը այդ խաղերի անցկացման կազմակերպմանը, մեղմ ասած, անցանկալի երեւույթների շարքից է: Սակայն, ինչպես ասում են, կարեւոր է մնում, թեկուզ միջազգային կառույցների՝ միջադեպը պարզելու մեծագույն ցանկության վկայությամբ հայտարարությունների ֆոնին, թե ով եւ ինչու է Գորիի շրջանում օգոստոսի 6-ին օդ բարձրացրել երկու ինքնաթիռ, ռումբ նետել, եւ այն էլ այնպես, որ չպայթի:

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Կենսաչափական անցագրեր Էրմիտաժի նոր պահոցում

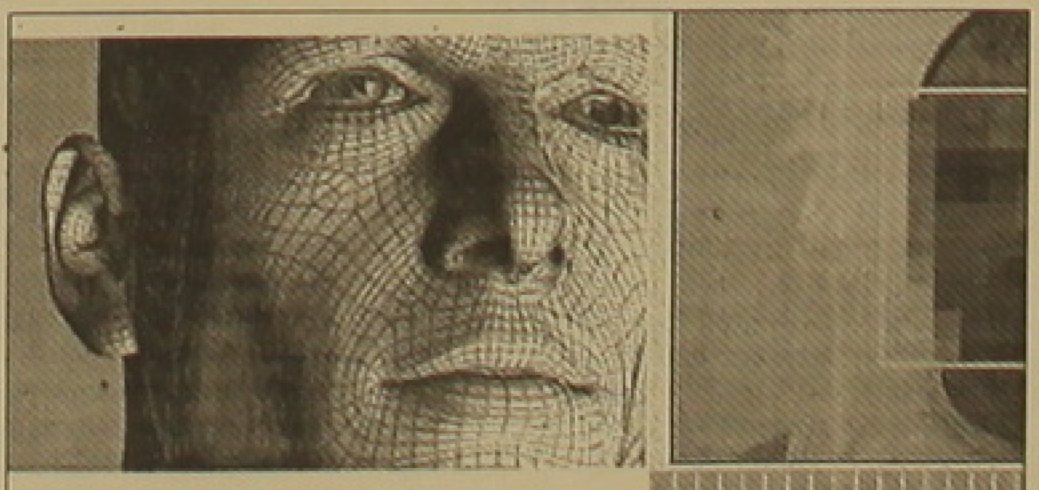

Պետական Էրմիտաժի նոր պահոցը հանդերձավորված է աշխատակիցների կենսաչափական անցագրերի համակարգով: Դա ռուսաստանյան թանգարաններում նման կայանքի տեղադրման առաջին դեպքն է, նշում է «Նովիե իզվեստիա» թերթը:

Համակարգը տարածափոխում է մարդու գանգը եւ աչքերի գույնը, ինչպես նաեւ հաշվի է առնում մարմնի ջերմաստիճանը (ի դեպ, եթե փորձեն սրահներին մոտեցնել մեռած աշխատակցի գլուխը): Պատկերի ճանաչման գործողությունը տեւում է մոտ 3 վայրկյան:

Պահոցը նաեւ հանդերձավորված է ներքին դիտարկման բազմաթիվ տեսախցիկներով, սրահների ջերմաստիճանի գիշերային սվիչներով (որոնք արձագանքում են մարդու ներկայությանը), ավտոմեքենաներում գտնվող առարկաների վրա Էրմիտաժի նշումները հայտնաբերող հատուկ սկաներներ:

Ներքին կարգավորումը եւ մագնիսական անցագրերի համակարգը պահապաններից յուրաքանչյուրին պարտավորեցնում են գտնվել միայն սեփական պահոցում եւ հարկում, այսինքն աշխատակիցների տեղաշարժերը խիստ սահմանափակված են:

Ձմեռային պալատում եւս իրականացվում են անվտանգության տեխնիկայի հետ կապված որոշ միջոցառումներ, որոնց 2007 թ. հատկացվել է մոտ 150 մլն ռուբլի:

Թալիբներն արձակել են կորեացի 12 պատանդների

Թալիբները հարավկորեացի 19 պատանդներից 12-ին երեկ հանձնել են տեղական ցեղախմբերից մեկի առաջնորդին: Վերջինս իր հերթին պետք է նրանց հանձնի Կարմիր խաչի աշխատակիցներին: Այդ մասին Ֆրանսպրեսի թղթակցին հայտնել են «Թալիբան» շարժման ներկայացուցիչները եւ ցեղապետը:

Ավելի վաղ՝ երեքշաբթի օրը, թալիբները համաձայնել էին ազատ արձակել մեկ ամսից ավելի պատանդ պահվող 19 հարավկորեացիներին: Փոխարենը մինչեւ տարեվերջ հարավկորեացի 200 զինծառայողները պետք է հեռանան Աֆղանստանից:

Բացի դրանից, Հարավային Կորեան համաձայնել է դադարեցնել միսիոներական գործունեությունն Աֆղանստանում եւ իր քաղաքացիների այցելությունները այդ երկիր:

Պատանդների արձակման շուրջ երեքշաբթի օրը համաձայնություն էր ձեռք բերվել Հարավային Կորեայի կառավարության եւ թալիբների ներկայացուցիչների հանդիպման ժամանակ:

ԹԵՀՐԱՆ

Ահմադինեժադ. «Այսօր Իրանը միջուկային Իրան է»

Բուշը զգուշացնում է «միջուկային հոլոքոստից»

Իրանի նախագահ Մահմուդ Ահմադինեժադը հայտարարել է, որ Թեհրանը լիովին տիրապետում է միջուկային վառելիքի արտադրության տեխնոլոգիական շրջափուլին: «Այսօր Իրանը միջուկային Իրան է», շեշտել է նախագահը, ընդգծելով, որ Թեհրանը «խաղաղ ուղի» է ընտրել սեփական միջուկային ծրագրի համար:

Ահմադինեժադի հայտարարությունն արվել է այն բանից հետո, երբ թույլատրվել է ՄԱԳԱՏԷ-ի տեսուչների մուտքը իրանական գաղտնի միջուկային օբյեկտ, որը, ամերիկացի հետախույզների տվյալների համաձայն, կապված է միջուկային զենքի ստեղծման նախագծի հետ:

Ֆրանսպրեսը մեջբերում է նախագահի այն խոսքերը, որ Իրանը «գործ չունի» առանձին երկրների հետ, որոնք փորձում են ձախողել Իրան-ՄԱԳԱՏԷ բանակցությունները: Բացի դրանից, Ահմադինեժադը Արեւմուտքին խորհուրդ է տվել չդիմել ուժային լուծումների, նշելով, որ անհնար է Իրանին ստիպել հրաժարվել խաղաղ ատոմի մշակումից:

Ըստ նախագահի, ամերիկյան բանակը չի ներխուժի Իրան, քանի որ արդեն իսկ շատ խնդիրներ ունի Իրաքում եւ Աֆղանստանում:

Անդրադառնալով Ֆրանսիայի նախագահ Սարկոզիի՝ Իրանի ռմբակոծման սպառնալիքին, Ահմադինեժադը նրան անվանել է «նման հարցերում անփորձ մարդ», որը չի հասկանում իր ասածը:

Առիթն օգտագործելով՝ ԱՄՆ նախագահ Ջորջ Բուշը նախազգուշացրել է, որ իրանական միջուկային ռումբի ստեղծման դեպքում կծագի «միջուկային հոլոքոստի» վտանգ: Ռենո քաղաքում (Նեւադայի նահանգ) վետերան ռազմիկների առջեւ ելույթ ունենալով՝ Բուշը Իսլամական հեղափոխության պահապաններին եւ նրանց «Ղոդս» բրիգադին ամբաստանել է իրաքի «ծայրահեղականներին» մարզելու, ֆինանսավորելու եւ զինելու մեջ:

Բուշը հերթական խիստ նախազգուշացումն է արել, ասելով, որ Իրաքում ամերիկացի զինվորներին թույլատրված է անհրաժեշտ միջոցներն օգտագործել «Թեհրանի հանցավոր քայլերից» պաշտպանվելու համար:

Ըստ Բուշի, «Իրանն ահաբեկչության օժանդակող գլխավոր պետությունն է», որը պաշտպանում է «Հզբոլլահին», «Համասին», «Իսլամական ջիհադին» եւ զենք է մատակարարում թալիբներին:

Իրաքի պատերազմի համար Բուշը Կոնգրեսից կխնդրի եւս 50 մլրդ դոլար

Նախագահ Ջորջ Բուշը Կոնգրեսից հավելյալ 50 մլրդ դոլար կխնդրի Իրաքի պատերազմը շարունակելու համար: Սպիտակ տան պաշտոնյաներից մեկին վկայակոչելով՝ «Վաշինգտոն փոստ» թերթը հաղորդում է, որ խնդրանքը Կոնգրեսին հասցեագրվելու է սեպտեմբերի կեսերին այնտեղ կայանալիք լսումներից հետո:

Դրանց ընթացքում Իրաքի վերաբերյալ զեկուցագրեր կներկայացնեն գեներալ Դեյվիդ Պետրեուսը եւ Իրաքում ԱՄՆ դեսպան Ռայան Կրոկերը:

Զեկուցողները կգնահատեն Իրաքում ԱՄՆ-ի նոր ռազմավարության արդյունավետությունը եւ կփորձեն Կոնգրեսին համոզել, որ հաջողությունն ամրապնդելու համար ամերիկյան զորքը դեռ պետք է մնա Իրաքում:

2008-ի ֆինանսական տարվա ռազմական բյուջեում Իրաքի պատերազմին հատկացված է 460 մլրդ դոլար, որից դուրս Բուշը 50 մլրդ է խնդրում Իրաքում ամերիկյան զորքի թվակազմը 28 հազարով ավելացնելու եւ 160 հազարի հասցնելու, ինչպես նաեւ ապստամբների դեմ նոր լայնածավալ հարձակում սկսելու համար: Թերթի տեղեկությունների համաձայն, նոր հարձակումը հավանաբար սկսվի 2008-ի գարնանը:

Նորիեգան ԱՄՆ-ից կարտաքսվի Ֆրանսիա

Մայամիի բանտում գրեթե 18 տարվա բանտարկությունից հետո Պանամայի նախկին բռնապետ, գեներալ Մանուել Նորիեգան թերեւս արտաքսվի Ֆրանսիա: «Ֆիգարո» թերթը տեղեկացնում է, որ Մայամիի դաշնային դատավորը համաձայնություն է տվել նախկին բռնապետի արտաքսմանը, որը ժամկետից շուտ՝ սեպտեմբերի 9-ին ազատ կարձակվի դրական վարքի համար:

Նորիեգան ԱՄՆ-ում պատիժ է կրում թմրադեղերի առեւտրի եւ փողերի լվացման մեղադրանքներով: Իսկ Ֆրանսիայում նա մեղադրվում է ֆրանսիական բանկերում թմրաբիզնեսից ստացված մոտ 3 մլն դոլարի լվացման մեջ: 1999 թ. Փարիզի դատարանը նրան հեռակա կարգով դատապարտեց 10 տարվա բանտարկության եւ 11,2 մլն եվրո տուգանքի:

Արտաքսմանը խոչընդոտելու նպատակով Նորիեգայի փաստաբանները վկայակոչել են ռազմագերիներին վերաբերող Ժնեւի միջազգագիրը, ըստ որի անցյալում ամերիկյան բանակի կողմից ձերբակալված Նորիեգան բանտարկությունից հետո պետք է վերադառնա հայրենիք: Սակայն դատավոր Ուիլյամ Թեռնոֆը վճռել է, որ ռազմագերու կարգավիճակը դեռ չի նշանակում, թե արձակվելուց հետո նախկին բռնապետը կարող է անմիջապես վերադառնալ Պանամա:

1983-ին ամերիկյան հատուկ ծառայությունների աջակցությամբ Պանամայում իշխանության գլուխ անցած Նորիեգան հետագայում «դուրս եկավ վերահսկողությունից», սկսեց զբաղվել թմրաբիզնեսով եւ քաղաքական ընդդիմախոսների ոչնչացմամբ:

1989-ին ամերիկացիները ներխուժեցին Պանամա: Նորիեգան տապալվեց եւ տեղափոխվեց ԱՄՆ, որտեղ Մայամիի դատարանը նրան 30 տարվա ազատազրկման դատապարտեց: Դրական վարքի շնորհիվ նա բանտում մնաց ընդամենը 18 տարի:

Պանամայում եւս Նորիեգան ենթակա է դատի: Հայրենիքում նա հեռակա կարգով 40 տարվա բանտարկության է դատապարտված իր քաղաքական ախոյանների սպանությունների համար:

Գ. Ք.

Մշակույթ

Երբ գիրք մը ձեռք կ'առնէք, ձեր առաջին հարցումները, բնականաբար, կը հանդիսանան՝ ինչ պատգամ կ'ուզէ փոխանցել հեղինակը, ինչպիսի տագնապ զինք մղած է հատորի մը յօրինումին դիմելու, որովհետեւ ամէն ստեղծագործութիւն ծնունդն է տագնապի մը՝ անձնական, ազգային թէ համամարդկային:

Անոնք, որ կը ճանչնան այս հատորին հեղինակը՝ Յակոբ Վարդիվառեանը, մանաւանդ եթէ կարդացած են անոր «Հանդիպումներ» ու առաջին հատորը, վստահաբար պիտի կրնան կռահել Բ հատորին բովանդակութիւնը եւ անոր ընձայելիք պատգամը: Արդարեւ, ան քառասուն հարցազրոյցներով կ'արծարծէ իր ազգային պատգամը, այդ դէմքերու իւրաքանչիւրէն կերտելով ազգային քանդակ մը, որ անկասկած ունի մնայուն արժէք:

Բազմաձայն պատարագ՝ ներքին դաշնաւորումով մը:

փառական մենդրին մասին. այսպէս «Քիչ են կուսակցական այն դէմքերը, որոնք կարդին քեզի հետ ազգային կեանքի առօրեայի մէջ: Անոնք անդրենականէն իսկ կու տան իրենց առաջնորդութիւնը, երբ մանաւանդ կը գտնուիս ընկրկումի, յուսախաբութեան ու պարտութեան պահերու դէմ յանդիման: Ընկեր Գեռամ Ահարոնեան այդ անհատականութիւնն է մեր սերունդին համար, որ մեր ժողովուրդին ապագային հանդէպ բացարձակ լավատեսութեամբ, անընկճելի իր կամքովը, անտեղիտալի իր հայրենասիրական հաւատամքովը, իր ազատական-ռամկավարական ուղղամիտ համոզումներովը... դարձաւ մեզի լաւագոյն օրինակ»:

Այն օրերուն, երբ այնքան կենսական էին սփիւռք-հայրենիք յարաբերութիւնները, ամէն դէպք, փոխայցելութիւն ու գաղափար ունէին իրենց կշիռը. այդ դրութեան մէջ յատկանշական է հարցազրոյցը Սփիւռքահա-

պահուել Խադ Սրբազանին հրաժարականը, ընթացք տալու համար Զարեհ Սրբազանի կաթողիկոսական ընտրութեան, որ եկեղեցական տագնապի առաջին բեկումը հանդիսացաւ: Չօպանեանի ու Խադ Սրբազանի անզօր ծերութիւնը մէկ կողմէ, միւս կողմէ մութին մէջ սկսող ողբերգութիւն մը եւ այս բոլորին վրայ իր ակնարկը պարզած ժամանակագիր մը՝ որ երգիծական միջամտութիւններով կայծակնային լուսաւորումներ կը պարզէ պատմական այդ ժամանակաշրջանին վրայ:

Գործարար, ազգային գործիչ եւ տեսական դէմք Մկրտիչ Շելեֆեանի բաժինը սփիւռքահայ կեանքի մէջ իւրայատուկ շերտ մը կը ներկայացնէ՝ պոլսահայութեան դիմագիծը:

Չափազանց հետաքրքրական, կարելի է ըսել պատմական բաժին մըն է զրոյցը գրող, հրապարակագիր Անդրանիկ Ծառուկեանի հետ: Պատմական այն իմաստով, որ թեմա մը եւ

Ազգային քանդակներ՝ Յակոբ Վարդիվառեանի «Հանդիպումներ (Բ)» հատորին ընդմէջէն

Հարցազրոյցի մասնակցող դէմքերուն այլազանութիւնն ու բազմազանութիւնը կրնայ առաջին հերթին շփոթեցուցիչ թուիլ ընթերցողին. սակայն անոնք կու տան պատկերը հեղինակի այլազան հետաքրքրութեանց ու բազմազան յարաբերութեանց, որոնք կը կազմեն գիրքին ասաղձն ու հարստութիւնը: Բոլորը իրար զօդող, իրարու միացնող լծակը ինքը՝ հեղինակն է, որ հոգիներ եւ աշխարհներ կը կամրջէ իր զրոյցներով ու հետաքրքրութիւններով, կը միացնէ աշխարհագրական տարածութիւններ, ժամանակներ եւ այդ ժամանակները յուզող հարցեր: Երգիչներ, արուեստագէտներ, խմբագիրներ, հոգեւորականներ եւ ազգային գործիչներ, որոնք կը տողանցեն ձեր առջեւ, եւ գիրքին հեղինակը, ընթերցողին ձեռքէն բռնած՝ մէկ առ մէկ կը նայի իր խօսակիցներու հոգիներուն եւ նկարագիրներուն լուսամուտներէն ներս՝ պարզելով ներքին աշխարհ մը գաղափարներու, ապրումներու, երազներու եւ մեկնութիւններու:

Տարիներու լրագրական վաստակով հեղինակը փորձառութիւնը ձեռք ձգած է ճիշտ հարցումները հարցնելու իր զրուցակիցին, զգայուն կոճակներուն վրայ սեղմելու՝ արտահանելու ակնկալուած խօսքը, տեղեկանքը, ապրումը կամ խոհը:

Եթէ իւրաքանչիւր հարցազրոյց միայն շարան մը ըլլար հարցումներու եւ պատասխաններու, ընթերցողը արդարացումը պիտի ունենար զրոյցներուն ամբողջական բովանդակութիւնը վերագրելու հեղինակի զուգակիցներուն: Սակայն հատորին շահեկան մասը այն է, որ Վարդիվառեան իւրաքանչիւր հարցազրոյցի սկիզբը զետեղած է մէկ էջի ծաւալով բնութագրումը իր զուգակցին, ժամանակը, նկարագիրը եւ մանաւանդ՝ դիպուկ եւ բնորոշիչ ներկայացում մը, որ խորք եւ իմաստ կու տայ յաջորդող էջերու զրոյցին. տեսակ մը, որ արագ գիծերով տրուած դիմանկար մը՝ վարպետ վրձինումով:

Օրինակ, ինչ բառ, գիծ կամ գոյն կարելի է աւելցնել նկարագրելու համար առաջնորդ Պարգեւ արք. Մարտիրոսեանը, երբ հեղինակը կը գրէ. «Ղարաբաղի պարգեւը՝ մարտիրոսացած Արցախին»:

Մեծ է թիւը շահեկան հարցազրոյցներու եւ հետեւաբար փորձութիւնը՝ անդրադառնալու բոլորին: Սակայն գիրքը աւարտելէ ետք, երբ կը սկսիք խորհիլ ներկայացուած նիւթերուն մասին, կ'անդրադառնաք թէ ներքին դասաւորում մը կայ թեմաներու, որոնք ժամանակ մը կամ շրջադարձային ազգային հարց մը կը շօշափեն:

Գիրքին ոգին ու մղիչ ուժը կարելի է նկատել այն բնութագրումը զոր ան կատարած է իր ուսուցիչին եւ գաղա-

յութեան հետ մշակութային կապի կոմիտէի նախագահ Վարդգէս Համազասպեանի հետ, որ ներսէն, հայրենիքէն կը դիտէ սփիւռքը, որ բնականաբար տարբեր պատկեր մը կը պարզէ այն համոզումներէն զորս սփիւռքը ունի ինքն իր մասին:

Սեւօ Խանզադեանի հարցազրոյցը աւելի անդին կ'երթայ գրականութեան սահմաններէն, յանգելու համար ազգային գաղափարաբանութեան տարազումին, մանաւանդ բխելով զօրավար Անդրանիկին նուիրուած անոր վէպէն, եւ այս՝ տակաւին խորհրդային տարիներուն, 1983-ին: «Երբ թշնամին գալիս է՝ պէտք է միանալ, երբ խաղաղ վիճակ լինի՝ ինչքան ուզում են թող վիճեն», կ'ըսէ Խանզադեան, պարզեցնելով գաղափարական իր թանձր խոհերը:

Գրական ու երգիծական գլուխ գործոց մըն է Սիմոն Սիմոնեանի հարցազրոյցը, աւելի՝ մենազրոյցը, որովհետեւ հեղինակը իր հարցումները ներկայացնելէ ետք ազատ ասպարէզ տուած է պատմաբան-գրողին, որ Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան տագնապի առաջին օրերուն, 1950-ականներուն, իբրեւ գիտական աշխատակիցը Գարեգին Յովսէփեան կաթողիկոսին, այդ օրերուն կը գտնուէր Անթիլիաս: Իր կեանքի վերջալոյսին Անթիլիաս այցի կու գայ վաստակաւոր գրող եւ ազգային գործիչ Արշակ Չօպանեան, իր վաղեմի իմացականութենէն շատ բան կորսնցուցած. Չօպանեանի դիմանկարը՝ վերջին տարիներուն:

Այնտեղ կը պատահին ահաւոր կերպով ծիծաղելի դէպքեր, որոնց մէջ ամէնէն շահեկանը Սիմոնեանի կայծակնային տամիս ակնարկներն են ժամանակաշրջանին մասին: Այդ շրջանին Խադ արք. Աճապահեան տեղապահն էր կաթողիկոսարանին եւ Խորէն արք. Բարոյեան կը ջանար ա-

պատմական շրջադարձ մը կը ներկայացնէ ան: «Նայիրի» շաբաթաթերթի խմբագիրը, հրաժարելով Դաշնակցութենէն, վճռած էր ցուրտ պատերազմի սառոյցին վրայ բարեխառնութիւն յառաջացնել. այսինքն սեւի եւ սպիտակի կտրուկ հակասութիւններէն հեռանալով՝ իրապաշտ մօտեցումով դիտել խորհրդային Հայաստանը, մերժելով ժխտողականութիւնը եւ հեգնելով վարդագոյնին սիրահարութիւնը: Եվ այդ կերպով ան իրապէս մտածողութեան հոսանք մը յառաջացուց, ըստ ոսկեայ միջին, ուր իրական պատկերը պարզուեցաւ մեր հայրենիքին եւ ճշմարիտ դերը՝ Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնին:

Ափսոս որ կարճ ու սահմանափակ մնացած է հարցազրոյցը Տիրան արք. Ներսոյեանին հետ. ականաւոր եկեղեցական ու աստուածաբան, եկեղեցական կնճիռներու հանգոյցին ինքզինք պարտադրող միտք, որուն ցանկութիւնները միշտ փշրուած են խութերու դիմաց: Սակայն ամէնէն հիմնականը՝ ան հանդիսացաւ ամերիկահայ կղերական մտածողութեան խորհրդանիշը:

Ներգաղթի թեման խոր վերլուծման ենթարկած է դոկտ. Գէորգ Խոյրեան: Մանաւանդ ինք իբրեւ ներգաղթող եւ արտագաղթող՝ խորօրէն մօտեցած է հարցի բոլոր երեսներուն, ու պէտք է ըսել թիւերէն, քաղաքական տուեալներէն անդին՝ ան ընկերաբանական ու խոհական վերլուծում մը հանդէս բերած է իր մօտեցումներուն մէջ:

Հայաստանի անկախացումէն անմիջապէս ետք պարզուող ժամանակաշրջանին վրայ խորաթափանց ակնարկ մը կը նետէ գրող եւ քաղաքական գործիչ Վարդգէս Պետրոսեան:

Կարելի է տակաւին բանալ ծալքերը այլ թեմաներու, որոնք կը պարզուին յաջորդական իւրաքանչիւր հարցազրոյցի մէջ, ամբողջ ներաշխարհ մը պարզելով ընթերցողին դիմաց:

Գիրքը պիտի շահէր, եթէ հատորէն դուրս ձգուած ըլլային կարգ մը կիսատ մնացած կամ անյաջող հարցազրոյցներ, ինչպիսին են Նուպար Նազարեանի, Վազգէն կաթողիկոսի եւ Պետրոս Սեմերճեանի կարճառօտ զրոյցները, որովհետեւ այլապէս այնքան ճոխ նիւթեր եւ հարցազրոյցներ կան, որոնք լիովին պիտի հագեցնէին հետաքրքիր ընթերցողը:

Վաստակաւոր լրագրող եւ արուեստի քննադատ Գրիգոր Քէօսէեանի զուտ ներածականը իր ինքնեւնիքին մէջ դրած է հատորը:

Այս գիրքը կը ներկայացնէ փառաւոր ազգային քանդակներ:

Պատկերասրահը ամբողջացնելու համար կը սպասուի յաջորդական հատորներուն:

ՆՐՈՒՆԻԿ ԱԶԱՏԵԱՆ
Դետրոյթ, ԱՄՆ

ԳՈՒՅԺ

Ո՞ւմ էր խանգարում Մարկոս Գրիգորյանը

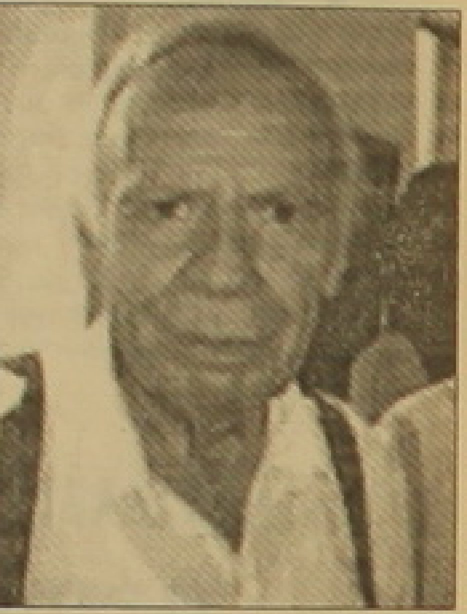

Ամերիկահայ նկարիչ, գորգագետ, հավաքորդ, ԱՄՆ-ի քաղաքացի Մարկոս Գրիգորյանը 15 տարի առաջ Եղիշե Չարենցի անվան գրականության եւ արվեստի թանգարանի շենքում (ժամանակավոր) իր հազվագյուտ հավաքածուները հայրենիք բերելով, հիմնադրեց Միջին Արեւելքի թանգարանը: **«Ազգն»** օգոստոսի 14-ին անդրադարձել էր օգոստոսի 6-ին, ժամը 4.20-ի սահմաններում երկու դիմակավորված անձանց կողմից ծեծի ենթարկված ու թալանված անվանի նկարիչ Մ. Գրիգորյանի առողջական վիճակին՝ «Մարկոս Գրիգորյանն ապաքինվում է» հոդվածով: Երեւանի պատվավոր քաղաքացի Մ. Գրիգորյանը կաթվածից հետո երկու շաբաթ բուժվում էր «Նաիրի» բժշկական կենտրոնում եւ ենթարկվել էր ոտքի ու երակների վիրահատության:

Դեպքի առնչությամբ Արաբկիրի ոստիկանությունում հարուցվել է քրեական գործ 175 հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կետի հատկանիշներով, սակայն առ այսօր չեն հայտնաբերվել դիմակավորված այդ երկու երիտասարդները: Երբ «Նաիրի» բժշկական կենտրոնում այցելեցի Մ. Գրիգորյանին դեպքից մի քանի օր անց ու հարցրի, թե ինչպե՞ս է, նկատեցի, որ 83-ամյա տղամարդու աչքերը թրջվեցին ու մի քանի վայրկյան լռելուց հետո, գլուխը ցույց տալով ասաց. «Գլխիս վերքը կարել են, շուտով կլավանա, բայց էս վերքն է (ձեռքը սրտին դնելով), որ չի լավանում, չի անցնում: Երբ բժիշկներն ինձ դուրս գրեն, պիտի մի անհայտ տեղ գնամ, որ ինձ չգտնեն: Այստեղ էլ վախենում եմ, չկան հսկիչներ եւ անվտանգության աշխատողներ, իսկ եթե կրկին գան ու...»: Կատարված դաժանությունը շատ էր մտահոգում Մարկոս Գրիգորյանին թե՛ ֆիզիկապես եւ թե՛ հոգեպես, ու շարունակ կրկնում էր. «Մի՞թե լավ գործ անելու համար են այսպես վարվում, ո՞ւմ էի խանգարում: Իսկ եթե ինձ հետ մի բան պատահի, երեւի թանգարանային ողջ հավաքածուն կհայտնվի Վերնիսաժում...»:

Ինչո՞ւ մեր երկրում Մարկոս Գրիգորյանի նման անձանց, որն ի դեմ Իրանի Իսլամական Հանրապետությունում պաշտոնապես համարվում է ժամանակակից արվեստի հիմնադիրը, չգնահատեցին ու մշտական տարածք չհատկացրին հազվագյուտ հավաքածուների համար: Բազմաթիվ են ինչուները: Մինչեւ կվերլուծեինք ու կպարզաբանեինք, օգոստոսի 27-ին, առավոտյան ժամը 9-ին, երբ Մարկոս Գրիգորյանը հեռախոսով զրուցում էր իր քրոջ տղայի՝ Միշելի հետ (Նյու Յորք), որի գալուն անհամբեր սպասում էր ու աչքը ճանապարհին էր, որ գնային իր տան պատուհաններին ու դռներին վանդակաճաղեր դնեին ու միասին ապրեին (Պլեխանով թիվ 52 հասցեում), խոսակցությունը ընդհատվում է...

Միշելն անհանգստացած զանգահարում է Մ. Գրիգորյանի ծանոթներին, վերջիններս սկսում են ամեն հնարավոր ու անհնարին տեղերում փնտրել: Վեց ժամ անց, երբ որեւէ տեղ չեն գտնում, դիմում են ոստիկանություն: Այն տունը, որտեղ ժամանակավոր ապրում էր մի պարսկահայ ճարտարապետ, դուռը ջարդում են ու գետնին ընկած գտնում Մ. Գրիգորյանին: Դատաբժիշկների եզրակացությունում նշվել է, որ մինչեւ վայր ընկնելը Մ. Գրիգորյանն ստացել է սրտի կաթված, որից հետո մեջքի վրա ընկել է ու մահացել: Վեց ժամ անօգնական մնալով, Մարկոս Գրիգորյանը մահկանացուն կնքել է, իր միակ երազանքը չիրականացրած: Իսկ թե ո՞ւմ էր խանգարում ազգասեր ու բարերար Մարկոս Գրիգորյանը, դեռ պարզ չէ:

Մ. Գրիգորյանի զարմիկը երկու օրից կժամանի Հայաստան, եւ եթե իր քեռու հուղարկավորությունը չկազմակերպվի կառավարական մակարդակով, ապա նա պատրաստ է աճյունը տեղափոխել Նյու Յորքում գտնվող Գրիգորյանների ընտանեկան գերեզմանատուն:

ՀՀ մշակույթի նախարարությունից տեղեկացանք, որ արդեն ստեղծվել է միջգերատեսչական հանձնաժողով փոխնախարար Գագիկ Գյուրջյանի գլխավորությամբ, եւ քաղաքային պանթեոնում հատկացվել է տեղ՝ անվանի նկարիչ ու մեծ հայրենասեր Մարկոս Գրիգորյանին հուղարկավորելու համար:

ՄԱՐԻՆԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

Կառլո Մասսա

Ինտերնետային կայքից ստացված լրատվությունը տեղեկացնում է, որ օգոստոսի 19-ին վաղաժամ վախճանվել է «Destinazione: Il Nulla, Il testimone» խորագրով Հայոց ցեղասպանության մասին պատմող վավերագրական կինոնկարի իտալացի ռեժիսոր Կառլո Մասսան՝ հետ երկարատեւ հիվանդության, որը ըստ մահախոսականի նա տարել է «խիզախությամբ եւ հանդարտությամբ»:

Վավերագրական ֆիլմը, որը նա նկարահանել է 1996 թվին Պիերո Քյուչումյանի (որը Արմին Վեգների աճյունը Հայաստան է բերել), Աննա Մարիա Սամուելի եւ Միշա Վագների (Արմինի որդին) համագործակցությամբ եւ որը առաջին անգամ ցուցադրվել է Իտալիայում RAI (RAISAT) արբանյակային հեռուստաալիքով 2000 թվին, պատմում է գերմանացի հրապարակախոս, գրող եւ իրավապաշտպանության դոկտոր Արմին Վեգների անաստղիական փորձառության մասին՝ Առաջին համաշխարհայինի օրերին:

Մասնագիտությամբ քաղաքագետ Մասսան RAI հեռուստաընկերությունում աշխատել է որպես լրանկարիչ, սցենարիստ եւ պրոդյուսեր: Նրա հեղինակած հեռուստածրագրերից ամենանշանավորներն են «Մենք՝ կանայք» եւ «Մի օր դասարանում» հաղորդումները: Ունի նաեւ արվեստին, սոցիալական եւ մարդաբանական խնդիրներին նվիրված հաղորդումներ: 1998-ից անդամ էր Միլանում տեղակայված «Անաչառների պարտեզի միջազգային կոմիտեի», որի նպատակն է ուսումնասիրել ցեղասպանությունը ծնող պատճառները եւ դրանց չեզոքացման միջոցները:

Հ. ԾՈՒԼՅԱՆ

Մեկնարկեց Վենետիկի կինոփառատոնը

Երեկ Վենետիկի Լիդո կղզում մեկնարկեց Վենետիկյան 64-րդ միջազգային կինոփառատոնը, որի գլխավոր թեման պատերազմն է: Մրցութային ծրագրում ներկայացված 22 ֆիլմերից գրեթե կեսի սյուժեները երկրորդ համաշխարհայինի ու Իրաքյան պատերազմի մասին են: Իրաքյան պատերազմի թեման առավել շատ արծարծված է փառատոնին ներկայացված հոլիվուդյան ֆիլմերում: Բրիտանական «Մեղքերի քավություն» ժապավենի սյուժեն սիրային պատմություն է, սակայն կրկին պատերազմական ֆոնին նկարահանված: Մրցութային ծրագրում տեղ է գտել նաեւ աշխարհահռչակ երաժիշտ Բոբ Դիլանին նվիրված «Ես այնտեղ չեմ» կինոնկարը, որի հերոսների թվում են 60-ականների այնպիսի հայտնի դեմքեր, ինչպիսիք են Ջոն Լեննոնն ու Ալեն Գինսբերգը: Փառատոնի փակման օրը՝ սեպտեմբերի 8-ին, իտալացի աշխարհահռչակ ռեժիսոր, 67-ամյա Բեռնարդո Բերտոլուչիին կշնորհվի «Ոսկե առյուծ» մրցանակը՝ համաշխարհային կինոյում ներդրած ավանդի համար:

Մ. Մ.

Հրաչ Ջավադյան. «Խաղերի հարատեւության համար ազնիվ մրցակցությունը կարեւոր նախապայման է»

Գլենդեյլից ժամանած Հրաչ Ջավադյանը երկրորդ անգամ էր մասնակցում Համահայկական խաղերին: Նա գլխավորում էր սեղանի թենիսի թիմը, միաժամանակ հանդես եկավ մրցումներում: Նրան խնդրեցինք իր տպավորությունները կիսել Համահայկական խաղերի մասին:

ՖՈՏՈԼՈՒՐ

- Եթե համեմատելու լինենք նախորդ խաղերի հետ, ապա կազմակերպչական եւ մրցակցության առումով Համահայկական 4-րդ խաղերը գերազանցեցին նախորդին: Գնալով մրցակցությունն ավելի է թեժանում, սփյուռքահայերի մոտ հետաքրքրությունը խաղերի նկատմամբ աճում է, մրցավարության որակն էլ բարելավվում է: Սակայն շփվելով սփյուռքահայերից շատերի հետ, տեղյակ եմ նաեւ առանձին թերություններին ու դժգոհություններին: Երբեմն մրցումների ժամանակ հանդիպել ենք ոչ ազնիվ մրցավարության: Խաղերի հարատեւության համար ազնիվ մրցակցությունը շատ կարեւոր նախապայման է: Ընդհանրապես լավ կլիներ, որ խաղերի կազմակերպիչները հարցումներ անցկացնեին մասնակիցների, զբոսաշրջիկների շրջանում եւ տեղեկանային նրանց հուզող հիմնախնդիրների, դժգոհությունների մասին, որպեսզի հաջորդ խաղերում այդ հիմնահարցերը շտկվեին: Եթե հյուր ես հրավիրում, պետք է հյուրին պատշաճ մակարդակով ընդունել:

Ինչ վերաբերում է կոնկրետ սեղանի թենիսի մրցաշարին, ապա այն լավ էր կազմակերպված եւ բավական համառ մրցապայքարում անցավ: Մեր թիմի կազմում ընդգրկված էին չորս թենիսիստներ՝ ես, Ռոբերտ Շահնազարին, Ժորժիկ Նազարյանը եւ Էրիկ Շահնազարին: Թիմային պայքարում 19 թիմերի մեջ զբաղեցրինք 6-րդ տեղը, իսկ անհատական պայքարում Ռոբերտ Շահնազարին դարձավ բրոնզե մրցանակակիր: Նշեմ, որ 10-ամյա Էրիկ Շահնազարին մինչեւ 10 տարեկանների ԱՄՆ-ի սեղանի թենիսի առաջնությունում վերջերս գրավել է 3-րդ տեղը, ինչը մեծ պարծանք է մեզ համար:

Ասեմ, որ մարզիչ եմ աշխատում Գլենդեյլի «Արարատ» ակումբում, որտեղ շաբաթական 2 օր պարապմունքներ ենք անցկացնում: Սեղանի թենիսի մեր խմբում 35 թենիսիստներ են մարզվում, բոլորն էլ հայեր են, որոնցից 20-ը՝ մինչեւ 18 տարեկան պատանիներ ու աղջիկներ են:

- Գլենդեյլի հայ համայնքն ի՞նչ թիվ է կազմում:

- Այսօր մոտ 190 հազար բնակչություն ունեցող Գլենդեյլում մոտ 70 հազար հայեր են բնակվում: Իհարկե, կան նաեւ հայ մարզիկներ, որ ամերիկյան ակումբներում են մարզվում, կատարելագործում են իրենց վարպետությունը սեղանի թենիսից, թենիսից, լողից, բասկետբոլից:

- Այս չորս տարվա մեջ Երեւանում զգալի՞ են փոփոխությունները:

- Այո, բավական փոփոխություններ են նկատվում: Նկատի չունեմ միայն շինարարության մեծ թափը: Ավելի են ջերմացել հարաբերությունները զբոսաշրջիկների նկատմամբ, ավելի լավ ու ջերմ հյուրընկալության ենք արժանանում: Երեւանում գիշերային կյանքն էլ ռեստորաններում ու ակումբներում զգալիորեն աշխուժացել է եւ ավելի հաճելի մթնոլորտ է ստեղծվել: Զբոսաշրջիկների համար նախատեսված ծրագիրն ավելի հետաքրքրական է դարձել:

- Օգոստոսի 22-ը մրցումներից ազատ օր էր: Որտե՞ղ անցկացրիք այդ օրը, ինչպիսի՞ տպավորություններ ստացաք:

- Գնացել էինք Սեւան, որտեղ բավական լավ ժամանակ անցկացրինք, իսկ երեկոյան ներկա գտնվեցինք Հայաստան-Պորտուգալիա հանդիպմանը: Շատ հետաքրքրական խաղ էր, մեր ֆուտբոլիստները եվրոպական մակարդակի խաղ ցուցադրեցին: Իհարկե, հաճելի կլիներ, որ մերոնք հաղթեին, բայց ոչ-ոքին էլ իմ կարծիքով հավասարազոր էր հաղթանակի: Կարեւորը ցուցադրած խաղի բարձր որակն էր:

- Առաջին անգա՞մ էիք դիտում Հայաստանի հավաքականի խաղը:

- Հեռուստացույցով հետեւում եմ հավաքականի ելույթներին: Այս անգամ հայ ֆուտբոլիստներն ավելի մեծ տպավորություն թողեցին եւ եվրոպական մակարդակի խաղ ցուցադրեցին:

- Հնարավո՞ր է Համահայկական խաղերի անցկացումը տեսնել Լոս Անջելեսում:

- Խաղերի կազմակերպման առումով ոչ մի խնդիր չկա, կան համապատասխան մարզակառույցներ: Ամեն տարի այստեղ անցկացվում են Նավասարդյան խաղեր: Բայց իմ կարծիքով Համահայկական խաղերը Հայաստանում անցկացնելը ճիշտ է: Դա հնարավորություն է ընձեռում սփյուռքահայերին այցելել իրենց պատմական հայրենիք, ծանոթանալ Հայաստանի տեսարժան վայրերին, նոր կապեր ու ծանոթություններ հաստատել: Քիչ չեն դեպքերը, որ սփյուռքահայերն այդ այցելությունների ժամանակ Հայաստանում անշարժ գույք են գնում, այստեղ ամուսնանում ու բնակություն են հաստատում: Այնպես որ Համահայկական խաղերի դերն ու նշանակությունը չպետք է թերագնահատել, դրանք նպաստում են հայրենիք-սփյուռք կապերի հետագա ամրապնդմանն ու զարգացմանը:

Պուերտային փրկել չհաջողվեց

Օգոստոսի 28-ի երեկոյան, Չեմպիոնների լիգայի որակավորման 3-րդ փուլի ԱԵԿ-«Սեւիլիա» հանդիպումից մի քանի ժամ առաջ հիվանդանոցում մահացել է իսպանական թիմի 22-ամյա պաշտպան Անտոնիո Պուերտան: Վերջինս շաբաթ օրը Իսպանիայի առաջնության մեկնարկային տուրում, «Խետաֆեի» հետ հանդիպման 36-րդ րոպեին կորցրել էր գիտակցությունը սրտի նոպայի պատճառով եւ անմիջապես տեղափոխվել հիվանդանոց:

Ֆուտբոլիստի մահը ցնցել է «Սեւիլիայի» ֆուտբոլիստներին, թիմի երկրպագուներին, բոլոր նրան ճանաչողներին: Սեպտեմբերի վերջին նրա կինը ծննդաբերելու էր եւ Պուերտան անհամբերությամբ էր սպասում իր կյանքի ամենակարեւոր իրադարձությանը:

Ողբերգական այդ միջադեպի պատճառով ՈւԵՖԱ-ն ԱԵԿ-«Սեւիլիա» հանդիպումը նշանակել է սեպտեմբերի 3-ին: Մինչ այդ խաղը, վաղը Մոնակոյում «Սեւիլիան» պետք է Եվրոպայի Սուպերգավաթը վիճարկի «Միլանի» հետ: Վերջինս համաձայն էր հետաձգել այդ հանդիպումը, սակայն ՈւԵՖԱ-ն որոշել է անցկացնել խաղն ու այն նվիրել Պուերտայի հիշատակին:

Ուժեղագույնները շարունակում են պայքարը

Հայտնի դարձան Չեմպիոնների լիգայի որակավորման 3-րդ փուլի արգելքը հաղթահարած առաջին երեք թիմերը, որոնք իրավունք ստացան պայքարը շարունակելու խմբային մրցաշարում: Այդ թիմերից մեկը Չեմպիոնների հնգակի գավաթակիր «Լիվերպուլն» էր, որը պատասխան խաղում էլ, սեփական հարկի տակ առավելության հասավ «Թուլուզի» նկատմամբ՝ դարպասը խփելով չորս անպատասխան գնդակ: Հիշեցնենք, որ առաջին խաղում անգլիացիները հաղթել էին 1-0 հաշվով:

Իտալական «Լացիոն» եւս ընդգրկվեց խմբային մրցաշարում՝ Բուխարեստում 3-1 հաշվով պարտության մատնելով տեղի «Դինամոյին»: Մինչդեռ մրցակիցների առաջին խաղից հետո, որում գրանցվել էր 1-1 հաշիվ, թվում էր, թե «Լացիոն» կարող է զրկվել ուղեգրից: Պայքարը կշարունակի նաեւ շոտլանդական «Գլազգո Ռեյնջերսը», որն առաջին խաղը «Ցրվենա Զվեզդայի» հետ ավարտելով ոչ-ոքի (0-0), սեփական հարկի տակ 1-0 հաշվով հաղթանակ տոնեց:

Մյուս մասնակիցները որոշվեցին երեկ ուշ երեկոյան կայացած պատասխան հանդիպումներում:

Պատանի ծանրորդը Եվրոպայի փոխչեմպիոն

Իտալիայի Պավիա քաղաքում մեկնարկել է ծանրամարտի Եվրոպայի պատանեկան 5-րդ առաջնությունը, որի մասնակիցների թվում են նաեւ Հայաստանի յոթ պատվիրակները: Հայաստանից առաջինը մրցահարթակ դուրս եկավ Սմբատ Մարգարյանը: Մինչեւ 50 կգ քաշային կարգում 14-ամյա Սմբատը երկամարտի 197 կգ (82+115) արդյունքով գրավեց 2-րդ տեղը: Ընդ որում հրում վարժությունում նա 115 կգ արդյունքով նվաճեց ոսկե մեդալ՝ 5 կգ-ով գերազանցելով չեմպիոնի տիտղոսին արժանացած ռումինացի Ալբերտո Իվանի ցուցանիշը: Վերջինս երկամարտում չորս կգ-ով առաջ անցավ հայ ծանրորդից՝ 201 կգ-ով (91+110) հռչակվելով Եվրոպայի չեմպիոն: Բրոնզե մեդալին արժանացավ մոլդովացի Արտյոմ Պիպան՝ 196 կգ (88+108):

Քաշային հաջորդ կարգում (մինչեւ 56 կգ) Հայաստանը ներկայացնում էր Զորիկ Պողոսյանը: Նա երկամարտի 215 կգ (95+120) արդյունքով գրավեց 4-րդ տեղը: Եվս մեկ հայ ծանրորդ՝ Հունաստանը ներկայացրած Արմեն Առաքելյանը 208 կգ (93+115) արդյունքով զբաղեցրեց 6-րդ հորիզոնականը: Իսկ չեմպիոն հռչակվեց բուլղարացի Վլադիմիր Ուրումովը՝ 236 կգ (109+127): Հաղթողից 2 կգ-ով հետ մնաց մոլդովացի Յուրի Դուդոգլոն՝ 234 կգ (109+125): Բրոնզե մրցանակակիր դարձավ թուրք Տունչեր Չոբանը՝ 222 կգ (102+120):

Մինչեւ 44 կգ աղջիկների մրցավեճում տոն տվեցին Թուրքիայի ներկայացուցիչները: Մրցակցությունից դուրս էր Սազիե Օկուրը, որը երկամարտում ցույց տվեց լավագույն արդյունքը՝ 157 կգ (71+86): Նա 29 կգ-ով առաջ անցավ իր հայրենակցուհի Այսեգյուլ Չոբանից: Բրոնզե մեդալը նվաճեց ռուսաստանցի Դարինա Ենակաեւան՝ 118 կգ (48+70): Քաշային այս կարգում Հայաստանը ներկայացուցիչ չուներ:

Վարուժան Սուքիասյանը կգլխավորի երիտասարդական հավաքականը

ՀՖՖ նախագահ Ռուբեն Հայրապետյանի հրամանով ֆուտբոլի Հայաստանի երիտասարդական հավաքականը կգլխավորի Վարուժան Սուքիասյանը, որը գլխավոր մարզչի պաշտոնում կփոխարինի Սամվել Պետրոսյանին: Վերջինս զբաղեցրած պաշտոնից ազատվել է իր դիմումի համաձայն: Սուքիասյանը մեր երիտասարդ ֆուտբոլիստներին կնախապատրաստի առաջիկա պատասխանատու ընտրական մրցախաղերին: Ինչպես հայտնի է, երիտասարդական հավաքականը սեպտեմբերի 8-ին հյուրընկալելու է Չեխիայի ընտրանուն, իսկ չորս օր անց կրկին Երեւանում մրցելու է ուկրաինացիների հետ:

Հայաստանի երիտասարդական հավաքականն ընդգրկված է ընտրական 2-րդ խմբում: Առաջին խաղում մեր ֆուտբոլիստները սեփական հարկի տակ 1-0 հաշվով հաղթել են Լիխտենշտեյնի հավաքականին, իսկ հաջորդ հանդիպումում հյուրընկալվելիս զիջել են ուկրաինացիներին (0-4): 2 խաղից հետո մեր ֆուտբոլիստները վաստակել են 3 միավոր: Նույնքան միավոր ունեն նաեւ ուկրաինացիները, որոնք գլխավորում են աղյուսակը: 2-րդ տեղում թուրքերն են, որոնք հաղթել են ուկրաինացիներին (2-1):

«Միկան» կձգտի պահպանել առավելությունը

Աշտարակի «Միկայի» ֆուտբոլիստները մեկնել են Սլովակիա, որտեղ այսօր ՈւԵՖԱ-ի գավաթի մրցաշարի ընտրական 2-րդ փուլի պատասխան խաղում ուժերը կչափեն տեղի «Արտմեդիայի» հետ: Ինչպես հայտնի է, մրցակիցների առաջին խաղում «Միկան» հաղթել էր 2-1 հաշվով, թեեւ Երեւանյան խաղում մեծ առավելություն ուներ եւ կարող էր ավելի տպավորիչ հաղթանակ տոնել:

Ինչեւէ, այսօր «Միկան» կփորձի հաջող խաղալ եւ պահպանել Երեւանում ձեռք բերած առավելությունը, ինչը հնարավորություն կտա շարունակելու պայքարը: Տեղեկացնենք, որ խաղը սկսվելու է Երեւանի ժամանակով 22-ին: Խաղը կսպասարկի նորվեգացի մրցավար Թոմի Շերվենը:

Իսինբաեւային չհաջողվեց գերազանցել իր իսկ ռեկորդը

Ռուսաստանցի ձողացատկորդուհի, աշխարհի բազմակի ռեկորդակրուհի Ելենա Իսինբաեւան Օսակայում ընթացող թեթեւ ատլետիկայի աշխարհի առաջնությունում նվաճեց իր հերթական ոսկե մեդալը: Նրա հիմնական մրցակցուհիներն էին Սվետլանա Ֆեոֆանովան, Մոնիկա Պիրեկը եւ Կատերինա Բադուրովան: Առաջին փորձից Իսինբաեւան հաղթահարեց 4 մ 65 սմ բարձրությունը, այնուհետեւ ցատկեց 4 մ 80 սմ: Նրա հիմնական մրցակիցներից եւ ոչ մեկին չհաջողվեց նույնիսկ կրկնել Իսինբաեւայի ցուցանիշը: Կատերինա Բադուրովան ու Սվետլանա Ֆեոֆանովան ցույց տվեցին 4 մ 75 սմ արդյունք եւ զբաղեցրին համապատասխանաբար 2-րդ եւ 3-րդ տեղերը: Իսկ Իսինբաեւան արդեն աշխարհի չեմպիոնուհու կոչումը նվաճելուց հետո փորձ արեց գրոհելու աշխարհի ռեկորդը, որը պատկանում է իրեն: Սակայն այս անգամ նրան չհաջողվեց հաղթահարել 5 մ 2 սմ բարձրությունը:

Սկավառակի նետման մրցումներում ընթացիկ մրցաշրջանում լավագույն արդյունքն ունեցող Գերդ Կանտերը հաստատեց իր բարձր կարգը՝ 68,94 մ արդյունքով գերազանցելով բոլորին: Իսկ ահա հանրահայտ լիտվացի մարզիկ Վիրգիլյուս Ալեկնան անհաջող հանդես եկավ եւ 65,24 մ արդյունքով գրավեց միայն 4-րդ տեղը: Նա 2000 թ. սկսած առաջին անգամ թեթեւատլետիկական խոշոր մրցումներում մրցանակակիր չդարձավ:

Հեռացատկի մրցումներում 7,03 մ արդյունքով չեմպիոն հռչակվեց ռուսաստանցի Տատյանա Լեբեդեւան: Արծաթե եւ բրոնզե մեդալակիրներ դարձան նրա հայրենակիցներ Կոլչանովան (6,92 մ) եւ Կոտովան (6,90 մ): Մեդալների հաշվարկով առջեւից է ընթանում ԱՄՆ-ի հավաքականը, որը նվաճել է 8 մեդալ (3 ոսկե, 2 արծաթե, 3 բրոնզե): Ռուսները նվաճել են 7 մեդալ (3+2+2): Նույնքան մեդալ ունեն նաեւ Քենիայի մարզիկները:

Էջը պատրաստեց ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Անաղմուկ պայքար

Վերջին շրջանում Ռուսաստանում հաճախակի են դարձել նահանգապետների, քաղաքապետների, բարձրաստիճան չինովնիկների պաշտոնանկումները, նրանց նկատմամբ քրեական գործեր հարուցելը եւ այլն: Մարզերից մեկում միանգամից դատական պատասխանատվության է ենթարկվում տեղական դումայի 14 պատգամավոր՝ նախագահի «գլխավորությամբ»:

Անակնկալ է Նովգորոդի անփոփոխ նահանգապետ Միխայիլ Պրուսակի հարկադրական հրաժարականը: Ըստ մամուլի հրապարակած տվյալների, լայնորեն մարզի իշխանական մարմիններ էին թափանցել հանցախմբի ներկայացուցիչները: Ընդ որում, այդ գործի հետ կապված հիշատակվում են նաեւ հայերի անուններ: Խորհրդականի կարգավիճակով նահանգապետի աջ ձեռքն է եղել, իսկ որոշ տվյալներով էլ, իր, նրան վերահսկել է խոշոր ձեռնարկատեր **Թելման Մխիթարյանը**, որը Պրուսակի անկումից հետո վերադարձել է (փախուստի է դիմել) Հայաստան: Մյուս կողմից, մարզում որպես քրեական ամենաթողության փաստ է արձանագրված տեղի «Ստեկլով» ֆիրմայի գլխավոր տնօրեն **Արմեն Բաղալյանի** ցուցադրական սպանությունը ավտոմատային կրակահերթով:

Ահա եւ հարց է առաջանում՝ նախագահ Պուտինը պայքա՞ր է ծավալել կոռուպցիայի դեմ, կարգուկանոն հաստատելու համար: Սովորաբար տեղության ղեկավարները քաղաքական միավորներ վաստակելու նկատառումով նման գործողությունները «համեմում են» աղմկալի քարոզարշավներով: Սակայն արդարացի չի լինի ասել, թե Ռուսաստանի ներկա ղեկավարը ԶԼՄ-ները կամ իր հրապարակային ելույթներն այդ իմաստով օգտագործում է ինքնագովերզման համար: Մինչդեռ որոշ փաստեր պերճախոս վկայում են, որ որոշակի պայքար կաշառակերության ու պաշտոնական չարաշահումների դեմ այնուամենայնիվ մղվում է: Պուտինի օրոք դատական պատասխանատվության են ենթարկվել 15 նահանգապետ, հանրապետության ղեկավար ու տարածաշրջանային կառավարության նախագահ, 22 փոխնահանգապետ, տարբեր մակարդակների 15 քաղաքապետ ու նրանց 9 տեղակալ, քաղաքային դումաների 2 նախագահ եւ այլն:

Իհարկե, միայն «ժողովրդական» մտայնությունը կարող է հանգել այն եզրակացության, որ Պուտինը ըստ ամենայնի իրազեկ չէ կոռուպցիայի հրեշավոր չափերի մասին: Երբ նրան հարցնում են, թե միլիարդավոր դոլարների հասնող կայունացուցիչ ֆոնդը ինչո՞ւ է հանգրվանել ամերիկյան ու եվրոպական բանկերում, նա պատասխանում է, որ հակառակ պարագայում դրանք կարող են յուրացնել (գողանալ) չինովնիկները: Կամ՝ Սոչին 2014 թվականի ձմեռային օլիմպիադայի մայրաքաղաք ընտրվելուց հետո Պուտինը հատուկ խորհրդակցություն անցկացրեց երկրի իրավապահ մարմինների ղեկավարների հետ այդ միջոցառման համար հատկացվող հսկայական միջոցների չարաշահումները կանխելու նպատակով:

Ակնհայտ է, որ Ռուսաստանի խոստումնաշատ քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական ծրագրերը հազիվ թե արդյունավետ իրագործվեն, եթե պայքար չմղվի կոռուպցիայի ու կազմակերպված հանցավորության դեմ: Պուտինն, անշուշտ, հիանալի է հասկանում դա: Սակայն Ռուսաստան կոչված երկիրը հիրավի այնքան «անծայրածիր» է, որ հազիվ թե խելամիտ լինի հուշակել համատարած «մաքրազարդման» գործողություն: Ոչ մի երաշխիք չկա, որ այդ «պայքարի» քողի տակ նույն կոռուպցիոներն ու հանցագործները, նույնչափ աղմկելով, պարզապես չեն վերացնի պաշտոնի ու բիզնեսի գծով իրենց մրցակիցներին: Կամ այդ ամենահաս ու ամենակուլ զանգվածը շուտ չի գա հենց Պուտինի դեմ նրա գահակալման վերջնափուլում: Երեւի այդ պատճառով էլ Վլադիմիր Վլադիմիրովիչը գերադասում է ձեռնարկել քաղաքական ու հասարակական մեծ ցնցումներ չառաջացնող «խաղաղ» միջոցներ:

ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ
Մոսկվա

Թուրքիայի նախագահի պաշտոնում Գյուլի ընտրությունը լայն արձագանք է գտել աշխարհում

1-ին էջից

Ի դեպ, Թուրքիայի 6-րդ նախագահ Քորուքյուրտն ընտրվել էր ընտրությունների 15-րդ փուլում, իսկ 7-րդը՝ գեներալ Քենան Էվրենը՝ սահմանադրական ժամանակավոր հոդվածով, այսինքն՝ առանց ընտրության: Նրա հաջորդները՝ Օզալը, Դեմիրելը եւ Սեզերը նույնպես երրորդ փուլում էին ընտրվել:

Օգոստոսի 28-ին ընտրվելու առնչությամբ Գյուլին առաջինը շնորհավորել է Գերմանիայի նախագահը, նրա օրինակին են հետեւել ԱՄՆ նախագահը, Գերմանիայի կանցլերը, Հունաստանի եւ Իտալիայի վարչապետները, ԱՄՆ պետքարտուղարը, Ավստրիայի, Գերմանիայի արտգործնախարարները, Եվրոհանձնաժողովը, Եվրոմիություն-Թուրքիա միջխորհրդարանական հանձնաժողովը, Եվրոխորհրդարանում սոցիալիստների եւ լիբերալների խմբակցությունները, իսկ այս կառույցի նախագահը հույս է հայտնել, որ դա էլ ավելի կնպաստի Եվրոմիության հետ Թուրքիայի ինտեգրացմանը: Գյուլի ընտրությունը մեծ ոգեւորություն է առաջացրել Արաբական լիգայում, իսկ գլխավոր քարտուղար Ամր Մուսան շնորհավորել է նաեւ վարչապետ Էրդողանին:

Գյուլի ընտրությունը երեկ շնորհավորել է ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը:

Գյուլի ընտրությունը լայն արձագանք է գտել աշխարհի առաջնակարգ լրատվամիջոցներում: Օգոստոսի 29-ի համարում անգլիական «Ինդիփենդենթը» գրել է, որ նրա ընտրությամբ միանգամայն բարենպաստ պայմաններում վերջ տրվեց թուրքական քաղաքականության փոթորկալից ելեւէջերին: «Ֆայնենշըլ թայմսը» նշել է, որ Թուրքիան իր պատմության մեջ ընտրեց իսլամական անցյալ ունեցող առաջին նախագահին: Իսկ ֆրանսիական «Մոնդը» նշել է, որ նախագահի պաշտոնում Գյուլի ընտրությունն անակնկալ չէր:

«Վաշինգտոն փոստը» հետեւյալ եզրակացությունն է արել. «Թուրքական խորհրդարանը մարտահրավեր նետելով աշխարհիկ հզոր բանակին, ընտրեց իսլամական թեկնածուին: Ստեղծված իրավիճակում բանակին մնում է կասարել երկրում որեւէ մեկի աջակցությունը չվայելող հեղաշրջում կամ համակերպվել քաղաքական իսլամի վերելքի հետ»: «Լոս Անջելես թայմսը» հավելել է. «Թուրքիայում նախագահի աթոռը հանրապետության ստեղծման օրից զբաղեցնում էին ընտրախավի ներկայացուցիչները եւ արեւմտյան արժեքները պարտադրում պահպանողական Անատոլիային, սակայն այս անգամ անատոլիական զանգվածներն են պարտադրելու»: Անգլիական «Ռոյթերն» ու ամերիկյան «Ասոշիեյթեդ պրեսը» Գյուլի ընտրությունը որպես առաջնահերթ լուր հաղորդել են՝ ընդհատելով իրենց ծրագրերը, իսկ Քաթարի «Էլ-Ջազիրան» Մեջլիսի բակից ընտրության ողջ ընթացքին հետեւել է ուղիղ եթերով:

Աբդուլլահ Գյուլը ծնվել է 1950 թ. հոկտեմբերի 29-ին Կեսարիայում՝ Թուրքիայում հանրապետական կարգերի հռչակման օրը: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է ծննդավայրում, իսկ բարձրագույնը՝ Ստամբուլի համալսարանում: 1980 թ. սեպտեմբերին ամուսնացել է Հայրունիսա խանումի հետ, իսկ մեկ շաբաթ հետո երկրում Էվրենի վարչակարգի իրականացրած պետական հեղաշրջման պայմաններում հայտնվել զինվորական կալանավայրում:

Սաուդյան Արաբիայի իսլամական զարգացման բանկում 10 տարի աշխատելուց հետո վերադարձել է Թուրքիա, ապա հետեւելով Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանի եւ նրա ընկերների խորհուրդներին, Կեսարիայից առաջադրվել է Էրբաքանի «Բարօրություն» կուսակցության պատգամավոր: 1991-ին ընտրվել է Մեջլիսի պատգամավոր, իսկ 1995-ին, երբ կուսակցությունը եկել է իշխանության, զբաղեցրել է պետնախարարի պաշտոնը:

1996-ի փետրվարի 28-ին Էրբաքանի կուսակցությունը բանակի միջամտությամբ նախ հեռացվել է իշխանությունից, ապա եւ փակվել, որի հիմքի վրա ստեղծված «Առաքինություն» կուսակցության մեջ Գյուլը եղել է ղեկավար կազմի անդամ, իսկ 2000-ին Էրդողանի գլխավորած չափավորականների հետ ստեղծել է «Արդարություն եւ բարգավաճում» կուսակցությունը:

2002-ի նոյեմբերի 3-ին Մեջլիսի ընտրություններում այս կուսակցությունը միանձնյա իշխանության է եկել, քանի որ կուսակցության նախագահ Էրդողանը զրկված էր քաղաքական իրավունքներից, ուստի մինչեւ դրանց վերականգնումը վարչապետի պաշտոնը ժամանակավորապես՝ շուրջ 4 ամիս ստանձնել է Գյուլը, այնուհետեւ նշանակվել արտգործնախարարի պաշտոնում: Գյուլը երեք որդիների հայր է, տիրապետում է անգլերենին եւ արաբերենին:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՄՐՑՈՒՅԹ

*Համաշխարհային հայկական կոնգրեսը եւ Հայաստանի ժուռնալիստների միությունը հայտարարում են 2007 թվականի **լավագույն ժուռնալիստական աշխատանքի մրցույթ**՝ Հայաստան-Սփյուռք, Սփյուռք-Սփյուռք կապերի ամրապնդման եւ համազգային շահերի շուրջ հայության ջանքերի մեկտեղման թեմայով:*

Հրապարակված, հեռարձակված նյութերը պետք է բովանդակեն ազգային միասնականության, աշխարհի հետ մեր ինքնության, հոգեւոր հայրենիքի սահմանները ներկայացնող, երկրի տերը լինելու, գալիքի հավատով ապրելու եւ արարելու գաղափարներ:

Մրցանակային հիմնադրամը 8.000 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ է:

Սահմանվում են հետեւյալ մրցանակները.

1. մեկ առաջին մրցանակ՝ 2000 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ,
2. երկու երկրորդ մրցանակ՝ 1500-ական ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ,
3. երկու երրորդ մրցանակ՝ 1000-ական ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ,
4. խրախուսական մրցանակներ՝ 1000 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ ընդհանուր գումարով:

Մրցույթին կարող են ներկայացվել 2007 թ. ընթացքում մամուլում տպագրված, ԶԼՄ-ներով հաղորդված եւ ցուցադրված նյութերը: Կքննարկվեն միայն Հայաստանի ժուռնալիստների միության անդամների աշխատանքները:

Մրցույթի նյութերը ներկայացնել մինչեւ 2007 թ. դեկտեմբերի 31-ը հետեւյալ հասցեով. Երեւան, Պուշկինի 3ա, Հայաստանի ժուռնալիստների միություն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԺՈՒՌՆԱԼԻՍՏՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՐՑՈՒՅԹԻ ԿԱԶՄԿՈՄԻՏԵ

Առանց կանխավճարի ակցիան՝ մինչեւ հոկտեմբերի 1-ը

Ընդառաջելով բնակչության բազմաթիվ դիմումներին, «ՀայՌուսգազարդ» ՓԲԸ-ն մինչեւ ***2007թ. հոկտեմբերի 1-ը*** երկարաձգում է իր նախաձեռնած ակցիան հետեւյալ պայմաններով՝

այն բնակիչները, որոնք մինչեւ 2007թ. հոկտեմբերի 1-ը «ՀայՌուսգազարդ» ՓԲԸ կներկայացնեն դիմում գազաֆիկացման մասին, դիմումի ներկայացմանը հաջորդող 30 օրերի ընթացքում կկնքեն գազամատակարարման ցանցին միացման պայմանագիր եւ այդ պայմանագրով նախատեսված ժամկետում կվճարեն շինհավաքակցման աշխատանքների իրականացման համար հաշվարկված վճարի 80 տոկոսը, կազատվեն գազաֆիկացման համար 40 000 դրամ կանխավճարի մուծման պարտականությունից:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄՐՑԱԿՑԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) «ՊԳԳ-ՄԲԱՇՁԲ-07/136» ծածկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ՝ **Երեւանի քաղաքապետարանի կարիքների համար շենքերի ու կառույցների քաղաքաշինական բնույթի տեխնիկական եզրակացությունների տրամադրման աշխատանքների ձեռքբերման նպատակով:** Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 725 ՀՀ դրամ փոխանցել «Արդշինինվեստբանկ» «Բեջ-գալ» ՍՊԸ-ի 24723006158 հաշվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ ք. Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ.՝ 28-93-25, Կ. Դրամբյանին:

Հրավերն անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը՝ սույն հայտարարության հրապարակվելու օրվան հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրվա ժամը 14.10-ն:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՆԱՆՇՄԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) «ՊԳԳ-ԳՀԱՊՁԲ-07/60» ծածկագրով կազմակերպում է գնանշման հարցում՝ **«ՀՀ ոստիկանության ծառայության կարիքների համար համակարգչային սերվերի ձեռքբերման » գնման պայմանագիր կնքելու նպատակով:** Գնանշման հարցման հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 600 ՀՀ դրամ փոխանցել «Արդշինինվեստբանկ», «Բեջ-գալ» ՍՊԸ -ի 24723006158 հաշվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ ք.Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ.՝ 28-93-25, հանձնաժողովի քարտուղար Հ.Այունցին:

Հրավերն անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը՝ գնանշման հարցման հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրը, ժամը 16.00:

www.azg.am
www.azgdaily.com

ԳՈՎԱԶԴԻ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱՀԱՐԵԼ՝ 58-29-60

Լրատվական գործունեություն իրականացնող՝ «Ազգ օրաթերթ» ՍՊԸ, Երեւան, Հանրապետության 47: Պետական գրանցման վկայականի համարը՝ 02 Ա N 047261, տրված՝ 17.02.00 թ.:
Թողարկման պատասխանատու, գլխ. խմբ. Հակոբ Աւետիքեան: Տպաքանակ՝ 3000, ստորագրված է տպագրության՝ 29.08.2007, գինը՝ 100 դրամ, տպագրվում է «Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարանում՝ Արշակունյաց 2: